MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 232 - Barcelona, dijous, 13 de juliol de 1933

Davant del Suprem es volia fer un míting monàrquic. Però ha sortit, al contrari, una afirmació republicana.

PERTANY A LA BIBLIOTECA ATENEU BARCELONÈS

ELS FETS DEL 10 D'AGOST

Les dotze hores del Sr. Anguera

Quan un afer de justícia és també un greu problema de política, la solució no és pas simple. La història ens ensenya les vacillacions en què hom acostuma a caure en tals casos. La ponderació és difícil, ja que si és veritat que la Justícia com a idea no pot deixar d'ésser justa en totes les avinenteses, un jutge, un magistrat, és només un home que participa poc o molt d'aquella idea, sense perdre, però, la seva condició humana. I quan s'ha de sortir massa de la matèria merament jurídica, es troba haver d'emprar tan solament les seves facultats d'home i només d'home. I, llavors, o bé resulta encongit, o bé la passió l'arrossega. O bé, atenent-se al criteri legal, no preveu les conseqüències polítiques del seu criteri i pot esdevenir injust, per un enfit de sentit jurídic.

El Fiscal de la República, Sr. Oriol Anguera de Sojo

Cap d'aquests defectes no podria imputar-se al senyor Anguera de Sojo. Per això creiem que fou un gran encert del Govern nomenar-lo Fiscal de la República. Sempre, però ara més que mai, la persona encarregada de la defensa de la República davant del Tribunal Suprem cal que sigui, no solament un bon magistrat, ni un bon republicà, sinó, encara, un bon polític. I el senyor Anguera de Sojo, tot el temps que hagué de defensar, dins el càrrec polític de governador de Barcelona, la vida naixent de la República, ho féu de manera que ningú no dubtà que era un excellent polític. Tingué, per arrodonir la corona dels homenatges, àdhuc l'oposició ridícula dels confusionaris que llavors feien de Consell de la Generalitat i que, en aquell endemig, s'imaginaven de ficar-se a la butxaca la F. A. I. per les bones. Avui l'òrgan periodístic d'aquests senyors demana que tots els sindicalistes siguin afusellats sense previ judici. Fins on pot arribar la poca-solta de les ànimes desorientades i dels cervells estrets!

Però el senyor Anguera de Sojo no reuneix únicament els talents que hem dit de magistrat i de polític, ni l'excel·lència d'un republicanisme sense tara. Amb això n'hi hauria prou per ésser un ideal Fiscal de la República. Es, a més, un gran moralista; el seu temperament crític, més enllà del pla jurídic i el pla polític, travessa el pla humà. I, durant tot el seu discurs de dotze hores, dedicat a l'acusació dels homes que menaren el cop monàrquic del 10 d'agost, allò que impressionà més a tothom, inclús els monàrquics presents a la vista, fou no pas la relació de càrrecs materials, l'abundor de proves i la claredat amb què eren formulades i lligades, sinó els càrrecs morals, les acusacions contra la misèria d'esperit d'aquells homes que volien tornar a forjar unes cadenes per al país. Llur covardia, llur crueltat enviant uns pobres soldats a morir i abandonant-los a corre-cuita. La baixesa de les excuses que donaren. Aquells pretextos tavernaris i galants; aquella falta de respecte d'un mateix; aquell tirar-se llot i posar-se en ridícul sense escrúpol i sense intel·ligència, ja que no aconseguien desvirtuar els fets que els acusaven amb tota força. Tot plegat donà matèria al senyor Anguera de Sojo per atacar, a través d'una brillant defensa de la República, la corrupció i la innoblesa del règim caigut, simbolitzada en el poc to d'aquells migrats conspiradors del cop del 10 d'agost. Si llurs defensors intentaren convertir la causa en un acte polític, no es pot negar que ho aconseguiren. Però aquesta victòria els resultà fatal. La causa contra els complicats en el cop d'estat monàrquic de la nit del 10 d'agost ha estat un míting a favor de la República.

* * *

Abans, amb la presència del senyor Sanjurjo, citat malintencionadament com a testimoni i, al nostre parer, lleugerament autoritzat pel Govern a presentar-se a la vista, els defensors dels acusats monàrquics intentaren donar un gran cop al règim i posar l'opinió popular, fàcilment enterrible, al costat de llurs defensats. Tampoc va reeixir el seu propòsit.

El penat Sanjurjo, com que ja no podia empitjorar la seva situació, es mostrà valentíssim en les declaracions; negà la col·laboració de ningú i afirmà tenir ell sol la responsabilitat de tot. Evidentment, aquests mots com a prova no tenien cap eficàcia. La mateixa enormitat de les paraules les feia increïbles. Sentimentalment, tingué la virtut de fer remarcar el poc valor personal dels altres acusats. Adhuc aquells monàrquics que aplaudiren i digueren *«aquest sí que és un home»*, implícitament formularen dintre la seva ànima una frase complementària i obligada: *«Els altres són ben poc homes»*. Ara bé; el procés no era contra Sanjurjo, sinó contra els *altres*. Un cop més els defensors s'havien equivocat, o, en llur passió monàrquica, per afavorir un determinat caliu, havien negligit d'una forma blasmable els interessos dels defensats.

* * *

Volgudament no fem comentaris ni expressem desigs davant de les peticions de pena ni de la sentència. No creiem que sigui lícit, quan algú està sota dels tribunals, fer nosaltres de tribunal. La qualitat d'acusat, en aquest sentit, protegeix els homes amb una ombra sagrada. Com a ciutadans només podíem intervenir amb el nostre comentari en totes aquelles coses que en aquest procés, tan polític com jurídic, queien dins la zona de la política.

Ara serà la llei; austera o indulgent, això no ens pertoca. Però, això sí, com a republicans no podem sinó felicitar-nos que el senyor Anguera, amb el seu talent i, també, amb el seu caràcter, hagi convertit un acte que volien fer-lo una victòria moral de la Monarquia, en un gran triomf moral de la República.

Els Dijous — Blancs

S'han escrit uns quants llibres explicant la manera de fer-se milionari. L'autor d'un d'ells, publicat ja fa temps a Barcelona, va morir a una edat avançada i exercia la secretaria d'una entitat, càrrec que no li va pas donar cap fortuna. I, recordant aquest cas, i d'altres que no hem vist tan de prop, no hem cregut mai en l'eficàcia d'aquella mena de manuals, i encara menys en la d'aquells llibres dits estimulants que arq ja semblen passats de moda. Podem assegurar que dos coneguts nostres que s'havien pres seriosament Marden, Smiles i altres subescriptors aixi, van fer fallides més aviat fraudulentes. Ja es compendrà que no citem noms, almenys fora de la conversa privada.

Però si no serveix de res llegir manuals per a fer-se milionari, de vegades és interessant — o si més no curiós — de conèixer la progressió en la riquesa dels posseïdors de grans fortunes, els noms dels quals roden per tot el món i en la majoria dels casos han pujat de la pobresa i àdhuc de la misèria més negra.

Del tafaneig d'aquestes biografies es desprèn, encara amb major força, la constatació que no hi ha procediments fixos per arribar a milionari. Cada u se n'ha fet a la seva manera — una manera que és opinió molt estesa que no pot ésser honrada quan la fortuna passa de certs límits de molt mal fixar.

Als Estats Units, que és el país llegendari de les grans fortunes fetes per un home pujat del no-res, diu que hi ha milionaris que se n'han fet precisament a les èpoques de crisis més calamitoses per a la generalitat del país. Ja és una veritat per tothom reconeguda que sempre hi ha qui s'aprofita de les pitjors calamitats. I una de les calamitats que més ha servit perquè alguns individus bastissin fortunes considerables, és la guerra.

Fa poc ha aparegut la traducció francesa d'un llibre alemany, obra de H. Wantoch, titulat simplement Milionaris, *col·lecció de dinou breus monografies de constructors de fortunes cèlebres en diferents èpoques i països. El que crida l'atenció, en molts d'aquests* self made men, *és la prurija moralitzadora que els agafa quan ja s'han fet rics a costa del que sigui. I també cal notar l'afició de molts d'ells a cultivar la beneficència i el mecenat, com si es sentissin en deute amb els seus semblants i pactiquessin una mena de restitució.*

Un dels casos més curiosos és el d'aquell Alfred Nobel, que es va enriquir construint armes i sobretot amb el descobriment de la dinamita. Potser de moment no es va adonar d'altra cosa sinó que faria molts diners. Però es veu que després va començar a sentir uns remordiments que no podia apaivagar pensant que l'explosiu serviria només per a les barrinades, i després caient en aquell sofisme segons el qual com més mortifera és una guerra, menys pot durar, i facilitar als homes mitjans de destrucció com més eficaços i terribles millor. Això diuen també els que es dediquen a perfeccionar la guerra química, per exemple. Però tots recordem que la guerra de 1914-1918, segons gairebé totes les previsions, havia de durar molt poc temps, precisament de tan horrorosa que prometia ésser. I ho fou encara més que tot el que es podia predir, gràcies a nous avenços en l'art de destrucció, i s'acabà no pas perquè aquests haguessin progressat massa.

Tothom sap que Nobel, un cop mort, llegà la seva fortuna com a dotació a diversos premis als homes de ciència, de lletres, als que han treballat per la pau. I ja en vida, presa de remordiments, sobretot després del seu casament, desenrotllà diverses iniciatives pacifistes, algunes de les quals en fan un precursor de la Societat de les Nacions.

El que no podem assegurar és que, tot i això, deixés de fabricar explosius.

MIRADOR INDISCRET

Periodistes copistes

Un dels problemes que a Catalunya és de més mal resoldre, és el del periodisme. «No hi ha bons periodistes», sentiu exclamar sovint.

D'això ja va adonar-se'n el senyor Prieto, el qual en tornar a Madrid del recent viatge que va fer a Barcelona amb motiu dels enllaços, va dir pestes dels repòrters barcelonins, tot i haver-se rigut d'ells *dictant* unes declaracions sense suc ni bruc, que van durar cinquanta-cinc minuts, i no admetent cap mena de pregunta.

D'això, naturalment, els periodistes diuen que en tenen la culpa les empreses periodístiques i la manca de sentit de govern de les nostres autoritats. No fa pas gaire temps que el senyor Rubí, afirmava seriosament que havia repartit una nota a la premsa, si l'havia donada a *La Vanguardia*, pels diaris del matí, i al *Noticiero Universal*, pels de la nit.

—Senyor Rubí, nosaltres no la vàrem rebre la nota d'ahir! — feien sovint els informadors.

—Quins *atlots*, aquests periodistes! Per què no la copieu de *La Vanguardia* i us estalvieu mals de cap?

El suborn

Aquesta manca de talla d'alguns prohoms de la situació que els obliga, en finir les reunions, a sortir per una porta falsa per tal de despistar els repòrters, converteix necessàriament els periodistes en espies i els consultats en traïdors.

Per tal de conèixer dades sobre una reunió celebrada a la Casa dels Canonges o bé a la Presidència, per saber els acords de la Comarcal o el que s'ha tractat en el darrer Consell, els informadors polítics tenen de perdre tota una tarda o una nit escoltant ximpleries de pseudo-prohom esquerrà i al final pagar-li el cafè.

Constitueix una excepció del que acabem de dir, l'*amo* d'*El Diluvio*, el madrilenyíssim Duch Salvat.

Duch ha obtingut importants millores. El cafè el té sempre pagat, i encara es fa acompanyar a casa en cotxe.

Els seus clàssics

Dijous passat, el Conseller de Governació senyor Selves va rebre els periodistes. Després de bescanviades unes salutacions recíproques, el Conseller va desmentir, amb un periòdic a la mà, una informació apareguda a la premsa d'aquell dia.

—Quin diari és aquest? — va fer faceciosament un repòrter

No era ni *La Veu*, *La Publicitat*, *El Matí*, *L'Opinió*, *La Humanitat*, ni el *Diari Mercantil*. Es a dir, que no es tractava de cap diari català. Era *La Vanguardia*.

—Es indiferent — va fer el Conseller —. Aquesta nota l'ha portada tota la premsa.

En comprovació del que acabava de dir, el senyor Selves va exhibir *El Noticiero Universal*.

Provincianisme

En sortir de realitzar la informació que acabem de comentar, dos periodistes, redactors de diaris escrits en català, s'adreçaren al Departament de Sanitat. Damunt de la taula del secretari del Conseller, hi havia dues publicacions catalanes: *La Publicitat* i MIRADOR.

—Ja veieu! — va fer amb evident satisfacció un dels dos repòrters, assenyalant a l'altre els periòdics esmentats.

La joia fou, però, efímera. Al cap de poques hores, el secretari polític del senyor Macià, el senyor Alavedra, comunicava als periodistes les noves del dia. De sobte, en adonar-se de l'absència del redactor de *La Vanguardia*, va parar-se en sec:

—Esperem una mica, a veure si arriba el vostre company — va fer.

Però com que els repòrters, tot i la seva excessiva docilitat, van protestar, el senyor Alavedra va prosseguir la seva conferència.

Ara, que en arribar el periodista esmentat, va suspendre la seva oració i féu una represa especial de la primera part pel tocatardà, en mig de la indiferència dels altres companys, que esperaren beatíficament que fos reprès el discurs allí on havia quedat interromput.

Tots contents

I ara que parlem del senyor Alavedra, no serà per demés elogiar les seves condicions polítiques, que es patentitzen en el que anem a explicar.

A la Generalitat, per raons que no són del cas, hi ha una lluita sorda entre Joan Costa i Déu i Alfred Romea per l'exercici del deganat entre els periodistes.

El senyor Alavedra, quan arriba En Costa i Déu, si no hi ha present En Romea, s'aixeca i donant-li la mà exclama:

—Bon dia, degà!

Si l'absent és En Costa i arriba primer En Romea, l'Alavedra, aixecant-se també i donant-li la mà, li diu:

—Bon dia, degà!

Incoherència

Abans d'ahir, Acció Catalana Republicana va celebrar un míting a Igualada. Acabat l'acte, un jove emprenia tota persona que ell suposava qualificada, per preguntar a grans crits:

—I la bandera republicana? Com és que no hi ha la bandera republicana? — i així per l'estil.

L'escenari del local on tingué lloc el míting no ostentava, en efecte, altra bandera que la catalana.

Fetes les oportunes i fàcils investigacions del cas, resultà que el jove que tan energumènicament trobava a faltar la bandera de la República Espanyola, era un tal Tort, cap dels escamots de les Joventuts d'Estat Català.

Avantatges del càrrec

En les penyes que a l'estiu es formen al Jardí de l'Ateneu Barcelonès, tots els temes d'actualitat són comentats més o menys seriosament.

Fa pocs dies, en una d'elles, hom parlava dels conflictes que es tornen a plantejar als nostres camps amb motiu de l'aplicació de la llei darrerament aprovada pel Parlament català. Un diputat rabassaire, membre de la Comissió Parlamentària que dictaminà aquella llei, hi feia aquest comentari:

—Jo, amb això dels rabassaires, passaré un bon estiueig. Avui cap al Vendrell, demà al Baix Urgell, i així, de comarca en comarca, no me n'adonaré que serem a l'octubre.

Els infants terribles

El conegut geògraf Pau Vila, lluint un completíssim equip d'excursionista, ha voltat uns quants dies per les comarques segarrenques.

Els pagesos d'aquelles terres no es cansaven d'admirar la patxoca del vestit del foraster. Val a dir que a l'equip no hi mancava ni un detall.

A Vilagrasseta, un d'aquells poblets àrids, pedregosos i eixuts com la terra que els volta, baixava el senyor Vila per un carrer costerut, i els claus de les seves sabates ferrades ressonaven en topar contra les pedres cantelludes.

Al capdavall del carrer, uns infants jugaven, distrets, sense adonar-se del foraster que venia.

De sobte, de l'interior d'una entrada, sortí una veueta de nena que a grans crits deia:

—Aparteu's, canalla, que baixa una mula...

Es de suposar que el senyor Vila no devia tardar gaire a fer-se arrencar els claus de les sabates.

Menys mals de caps

La casa del carrer del Taulat on va ocórrer l'explosió de la qual parlaren tots els diaris la setmana passada, és de propietat del pianista català Ricard Vives, el director del celebrat Trio de Barcelona.

Aquest artista, davant un grup d'amics, comentava així el fet:

—Sí; ara fa uns dos mesos que aquesta casa em fou llegada per una tia meva. Encara no hi havia estat mai; la primera vegada de posar-hi els peus fou dues hores després del terrabastall. Què us diré? Músic que sóc, davant d'una casa «sonora» com aquesta i de les repetides visites de la guàrdia civil, més m'hauria estimat heretar una guitarra.

El secret de l'èxit

Durant els primers mesos de la República, un amic del voluminós ex-locutor Roc Boronat, estranyat que aquest, sense conèixer-se-li cap classe de preparació, s'atrevís a parlar en públic sobre tota mena de temes, li manifestà els seus temors. Era veritable intel·ligència? Era, al contrari, irresponsabilitat?

Boronat contestà que no es necessitava més que gosadia.

—Es tracta només — deia — de llegir un article de l'Enciclopèdia Espasa i després repetir-lo tot fent que duri un temps prudencial. No res més.

I afegí:

—Aquest sistema va indicar-me'l el doctor Dencàs, però no ho facis córrer.

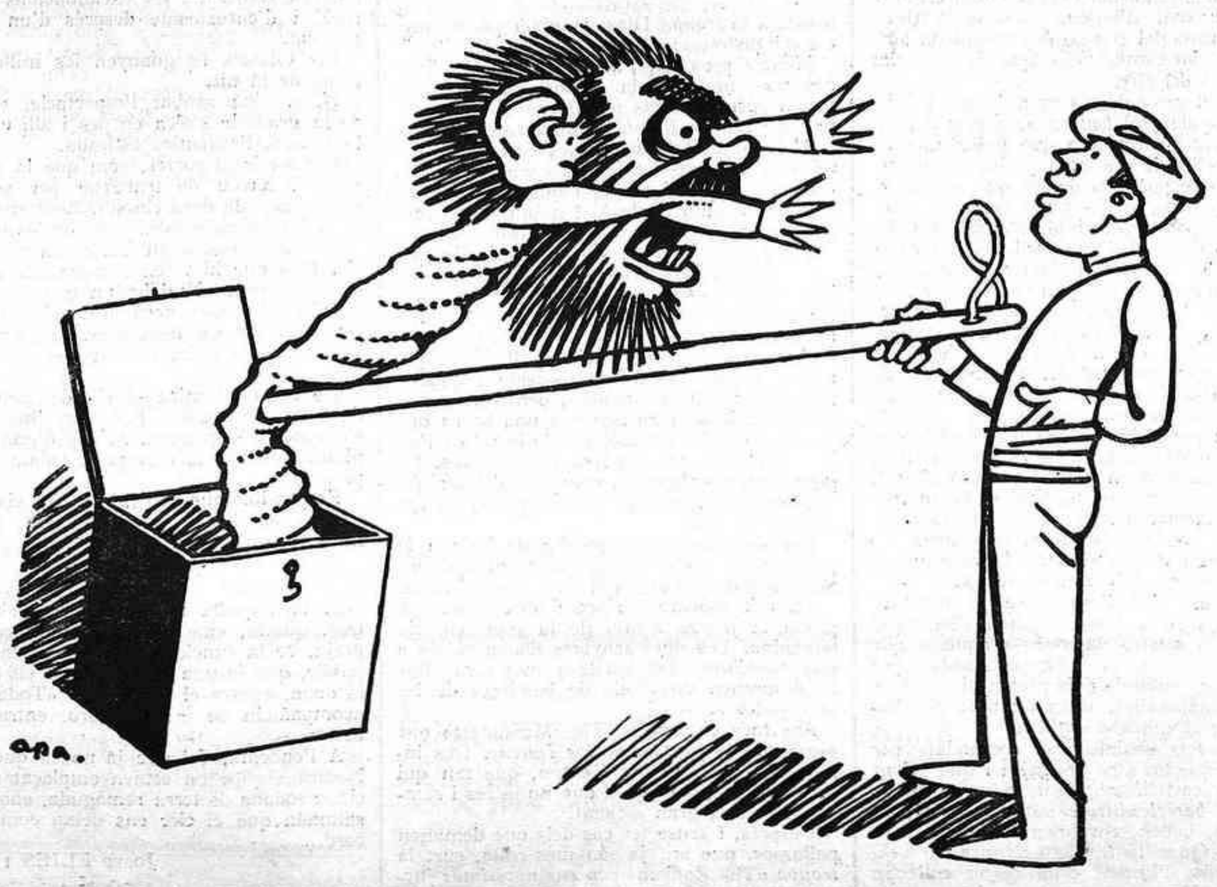

—Hauré de començar a acanar les costelles d'aquests fantasmes terroristes.

(c) Ministerio de Cultura 2006

ESTAMPES RURALS

El circ o l'alegria que passa

—Saps, noi? La setmana entrant ve un circ.

—Ah, sí? Quin, el *Maravillas?...*

—No; aquesta vegada és el *Puerto Rico.*

—Ah, ja, aquell que va venir fa un parell d'anys.

—Just, el mateix.

—Hi anirem, oi?

—Es clar...

Una conversa com aquesta, o semblant, la sentireu moltes vegades si viviu en un poble on el circ o els circs hi facin, de tant en tant, una visita.

Quan encara no ha sortit cap programa, sempre hi ha algú que ho fa córrer i la nova s'escampa de tal manera que en venir la lletra impresa, tothom ho sap. Quan no és algú que ha vist el representant, els mateixos de Casa la Vila ho xerren.

Després ve quan arriben els camions del circ. Aquell dia, si es vol quedar bé amb la tradició, s'ha de dedicar un moment o altre a tafanejar com el munten i aleshores es fan unes quantes consideracions sobre la seva grandària i el grau de comoditat que la *general* oferirà.

El dia del debut, després que ja han enganxat uns quants cartells virolats per les parets i han escampat profusament uns programes generalment de gran tamany i atapeïts de ninots i de lletra, cap al tard, mentre la gent sopa, surt al carrer la banda del circ.

Ai! la banda d'un circ d'aquesta categoria!... Quina banda, quins músics i quina música!... A mi—ho confesso—em té robat el cor.

Aquesta banda la componen cinc músics—ei, almenys la del circ motiu d'aquest reportatge—: el cornetí, el clarinet, el trombó, el baix i el timbal o caixa, com se'l vulgui anomenar.

Surten del circ acompanyats de dos vailets del poble portadors d'altres tantes pissarres que anuncien el *formidable espectáculo* i a la primera cantonada arrenquen un pas-doble del més marcial i torero que en la vida haureu escoltat. Als primers compassos cada u va per les seves com si estiguessin renyits, però el cornetí, que actua de director i fa més soroll ell sol que tots plegats, els reconcilia i la cosa marxa com una seda.

I aquesta banda, barreja de pintoresc i de misèria—composta de cinc músics abillats amb uns guardapols que donen una idea molt vaga del que havien estat quan sortiren de la botiga, mal afaitats i amb cara de prunes agres sempre—, va escampant pels carrers del poble la melodia alhora deliciosa i estrafolària d'un pas-doble de l'any de la picor. I les seves notes entren per portes i finestres a posar una mica de pebre dins la monotonia d'un plat de mongetes o bé d'un tall de bacallà.

Els programes diuen que *si la autoridad lo permite, media hora antes de empezar la función se dispararán dos cohetes,* però arriba l'hora i els coets no es senten, prova indiscutible que l'autoritat no ho permet, cosa que nosaltres no volem pas discutir, perquè ficar-se amb l'autoritat sempre és perillós.

El circ *está instalado en el sitio de costumbre,* segons els programes *la carretera real.* Aquest *real* demostra que la gent de circ viu uns anys endarrerida, de la mateixa manera que ho demostren els vestits de *soirée* que les senyores llueixen quan actuen en la pista. Estaven en voga en els temps que Primo de Rivera s'enternia cada dos per tres cantant les virtuts i les gràcies de la dona espanyola.

Amb carretera *real* o sense, el circ està instal·lat cap els afores del poble, enmig d'unes quantes cases escampades per ci i per lla, mal avingudes i que encara no són prou colla per formar un carrer.

En una clapa qualsevol d'un terreny que, ara com ara, no serveix per gran cosa, s'alça la tenda de campanya enorme que és el circ. Per damunt de la *teulada* sobresurten airosos els dos pals majors de la nau, enarborant dues banderetes de color indecís.

L'entrada del circ està formada per un bocí de drap retallat al gòtic amb lletres i ninots proclamant les excellències de les atraccions i amb un fistó de llum elèctrica al damunt. A una i altra banda, dues taquilles amb les corresponents pissarres de preus, que indiquen, com sempre, l'entrada especial *para niños y militares sin graduación,* quan n'hi ha.

Després de travessar un parell de cortinatges que només recorden el seu primitiu color, us trobeu de ple amb «*El galante y conquistador de los más entusiastas aplausos, con su grandiosa Compañía Internacional de Circo Ecuestre-Cómico-Acrobático-Musical.—Presenta el mejor conjunto de artas que viajan por España.* 10 *Atracciones,* 10.—40 *artistas de ambos sexos,* 40». L'estructura del circ sempre és, poc més poc menys, la mateixa. La pista rodona i al seu volt tres files de *sillas de pista* d'aquestes que es pleguen, fetes de llistons. Les de primera fila estan cobertes d'unes fundes vermelles, que si bé no augmenten per res llur comoditat, els donen un aire de cosa distingida. Després d'aquestes tres files, la graderia de la *general,* feta d'uns taulonets que no arriben pas al pam d'amplada i on, si hi ha molt públic, més que seure, us hi haveu *d'enxufar,* entre les cames del veí del darrera i el cos del que teniu al davant.

Quan s'ha acabat la funció, aquests taulonets de què us parlava us deixen un record, no diré inesborrable, però sí viu, ben viu. A l'endemà encara no s'ha esvaït.

Ara ja no cal que diguem que, al circ, la nostra localitat és la *general.* A baix a les *sillas de pista* us costa més car i no hi ha manera de copsar totes les delícies d'una graderia ben atapeïda que emana un tufet collectiu i on podeu escoltar comentaris, crits i dicteris de la mena més variada i pintoresca i us podeu llevar l'americana com si fóssiu a cal sogre.

Està ben vist que això de la puntualitat no ha estat fet pel nostre tarannà i així l'espectacle, que els programes anuncien a *las diez en punto,* no comença fins dos quarts d'onze; això sí, en punt.

Com tot espectacle que s'estimi, comença amb una simfonia. Un altre pas-doble que explota dalt d'una tribuneta emplaçada damunt del vestíbul d'entrada. Abans de veure-hi actuar els cinc músics, juraríeu que no hi han de cabre. Però hi caben, encara que els dos del darrera han de tocar en una posició de mitja reverència i així i tot amb el cap encastat a la vela, aquesta *vela impermeable que resiste todos los temporales de agua,* segons el programa.

La *general* en pes acull les primeres notes del pas-doble amb una ovació i una cridòria que tenen tant d'ingenu com de burleta. Cada filigrana del cornetí és subratllada amb un *olé* a cinc-centes veus que fa tremolar tota la tela del circ.

Acabat el pas-doble, surt a la pista *Miss Carmen, escultural belleza de fuerza dental,* una senyora revingudeta que llueix una *tenue* d'aquelles de què hem parlat abans. Fa tres o quatre postures de les que només es veuen pels circs, en les quals braços i mans juguen el paper principal, s'agafa per les dents al capdavall d'una corda i els mossos de pista l'estiren fins al capdamunt del circ. Miss Carmen comença per despullar-se amb certa pausa i el públic, a cada peça de roba, arma un avalot. Mentrestant de la tarima dels músics, surt un valset completament *standard.* Quantes vegades l'hauran tocat?

Quan Miss Carmen ha quedat amb un mallot negre ornamentat de plata, fa uns quants exercicis i per últim ordena a la banda que calli, i penjada per la boca, es posa a rodar com una baldufa en mig d'un gran silenci, alterat, només, pel so del timbal. L'ambient respira tragèdia. A la fi, la baldufa es para, els mossos afluixen la corda, la senyora reparteix uns quants somriures i entre aplaudiments i marxa triomfal, es retira.

En aquest circ l'espectacle és continu, sense mitja part. Miss Carmen s'ha topat amb tres o quatre pallassos d'aquests que fan la seva feina, això és, pallassades, per amanir la monotonia dels preparatius. Unes quantes tombarelles, unes quantes clatellades, i som al número següent.

Dos gossets ensinistrats, comandats per un clown que tot s'ho necessita i que volent parlar un castellà anglesat, ensenya la de sota; un *barcelonitisme* autèntic. Els gossos salten, ballen, enraonen i el públic riu i badalla. Quan la *troupe* es retira, la vela tremola sota l'impuls d'un respir collectiu de satisfacció.

Acte seguit, segona aparició dels «augustos de soirée», que intenten arrencar rialles. La gent no està per gaires romansos i vol arribar de pressa als plats forts.

Ens en serveixen un. Els «1-2-3 *Hermanos Díaz con su excéntrico Martín*» i segons els programes, «*Acróbatas, Equilibristas, Mímicos, Saltadores. Arte, Gracia, Valor. Exito asegurado.*»

Això de l'*éxito asegurado* va ésser un fet. Els germans Díaz saberen treure la mica de son dels ulls dels espectadors, la major part poc acostumats a perdre nits. Dos nois joves que, sense aparells, realitzen una sèrie d'acrobàcies ben notables, són el puntal de la família Díaz. Després, hi ha una nena d'uns deu anys que és una preciositat. Les seves evolucions són les quatre gotes de gràcia senzilla d'aquest número. L'excèntric Martín fa poca cosa i en això tots sortírem guanyant.

Els espectadors no regategen els aplaudiments a la *troupe* Díaz. Han fet passar una estona distreta i el públic és agraït.

Mentre preparen l'actuació de «*Les Trasobares*», molts de la graderia ho aprofiten per a posar-se drets a l'objecte de desentumir les cames, immòbils massa estona.

Al bo d'aquests saludables exercicis, apareixen «Les Trasobares»; dos senyors vestits com per jugar al tennis i dues senyores de mitja edat amb cordovès i manton. Els músics bufen un altre pas-doble torero.

Pel públic—que, dit sigui de passada, per armar gresca fins i tot se les heuria amb un enterrament—s'estableix un corrent de *toreria* i tot són *olés, pisa morena,* etc., etc., i aneu tirant.

Com que el treball és el treball, les senyores es desentenen del castissisme i queden amb uns vestits anacrònics, però seriosos.

L'un dels senyors aguanta una barra que cap just en el punt més alt de la vela i l'altre, al capdamunt, va fent de les seves. La gent, ara, no plagueja, conscient del perill, i fins pensa que per una pesseta potser en fan un gra massa.

Les senyores no es mouen de baix a la pista, però no estan un moment quietes. Sembla que juguin a qui farà més postures.

«Les Trasobares» s'acomiaden posant a prova la *fuerza dental* de la representació femenina. Les dues senyores donen voltes a uns *caballitos,* dels quals a mig giravoltar es desprenen una colla de banderes de les més vistoses.

Ara toca el torn a «The Massanets» *que presentan la parodia de los Idiotas.* Dos individus, escola Buster Keaton, que fan qui sap les coses com aquell que no fa res i sempre amb una gran serietat.

Després, i sense fer cas dels que demanen pallassos, que ara ja són més colla, surt la *troupe* «The Radiem» *con sus novísimos juegos olímpicos de gran arte plástico.*

Tres excellents atletes que es fan aplaudir força. L'últim exercici falla quan és a mig fer. Del públic surt un ai! de tragèdia. A la segona provatura torna a fallar i algunes veus, d'esperits oberts i liberals, dirigint-se als artistes, els diuen: «Deixeu-ho córrer; encara pendreu mal.» Els xicots indiquen que no, que ja sortirà. Efectivament, a la tercera provatura, reixen i l'ovació esclata seca, com un xàfec d'estiu. L'amic que tinc al costat, tot aplaudint, comenta: «Vols dir que tot això no és comèdia?» Jo no opino, però li aconsello que ho deixi córrer. A la millor se les ha d'heure a bufetades amb algun fanàtic del circ...

Per últim, els pallassos; ja era hora. Es el trio «Valtoy-Waldy». Valtoy, el clown enfarinat; Felini, amb smoking, fa de *segundo,* i Waldy, pallasso, com si diguéssim la *vedette.*

Uns quants xistos de coses que han passat, no cal dir-ho, a la plaça o en els carrers del poble. En tots ells una mica de verd, a vegades una bona mica de verd. Fet i fet és el que fa riure més i, ja veureu, no es tracta pas d'altra cosa.

Quan la gent es cansa de xistos, les emprenen amb un número complicadíssim i llarg a base d'un aparell miraculós que ho cura tot. Aleshores actuen amb els clowns altres artistes dels que hem vist abans fer salts i cabrioles.

Surt el que té mal de queixal, el tartamut, el boig, l'idiota i per últim un que fa veure que té la *malaltia* de la feminitat. Quan apareix a la pista i *demostra* el seu mal, de la graderia surten *ais* i *uis* per tots els gustos i altres exclamacions ben conegudes i pròpies del cas. Durant la seva actuació, les senyores i noies de sa casa que seuen a *las sillas de pista* miren a terra fent-se el distret...

Portem dues hores de circ i, el que és pitjor, dues hores de seure. Diem seure perquè d'una manera o altra s'ha de dir.

Ara és «Oremor» el que ens entreté. Jocs de mans. La cigarreta que surt encesa de tot arreu; les anelles que es junten i es separen com de miracle; les cartes i altres coses d'aquest mateix estil. Tot vist moltes vegades, però distret.

A aquest artista, un del públic li va mig desfer un número. Quan fent el joc de la cigarreta es fa sortir una gran quantitat de fum per la boca, una veu forta, segurament veu de rabassaire, digué: «Aquest home *va* amb carbó...»

Això dels jocs de mans conté altres allicients que no tenen res a veure amb el que els fa. Com que sempre necessiten el concurs del públic i dins del circ tots ens coneixem com si forméssim part d'una gran família, els de dalt vinga armar tabola amb els afortunats de la primera fila. Us puc assegurar que si hi hagués circ molt sovint, aviat la primera fila restaria deserta.

Tornem a tenir *augustos* perquè hi ha una estona de feina a muntar els aparells de l'última atracció. El públic gairebé ni se'ls mira perquè comença a estar una mica atabalat. Ara que ningú no se'n va. Tothom aguanta la calor i la incomoditat.

Quan ja tenim els trapezis a punt, el *regisseur* de pista fa un discurset de presentació i aprofita l'avinentesa per anunciar les pròximes funcions.

Per últim surt la «Troupe Olwars—Verdaderas Aguilas Humanas». (A MIRADOR s'ha parlat d'aquesta *troupe.*)

Actuen molt baixos, sense xarxa. Només al lloc de més perill, hi ha com uns matalassos plens de palla.

Componen la *troupe tres caballeros y una señorita.* Dos dels homes actuen seriosament; l'altre, que es fa anomenar Charlot, barreja l'acrobàcia amb la pallassada. La *señorita* no fa res. Es tracta d'una altra senyora grossa amb un altre vestit d'aquells.

Mentre actuen, tots els ulls miren enlaire i els rostres van seguint, en un vaivé continu, totes les evolucions. Si es pogués veure de lluny, deuria fer l'efecte d'un camp de blat quan el vent el balanceja, o bé una cosa semblant als espectadors d'un matx de tennis, però que aquest es jugués al pis de sobre.

Els trapezis és el que plau més. I és que les àguiles humanes constitueix un dels millors espectacles del circ. Un cos, en les seves línies netes, llençat a l'espai amb els braços estirats per a enganxar-se amb les mans de l'altre o en la barreta del trapezi; l'emoció del perill i la vistositat, en una admirable barreja.

A la graderia, tan amics de fer tabola, no se sent una mosca. Només les rialles que Charlot provoca i les exclamacions d'admiració i d'entusiasme després d'un exercici arriscat.

Els Olwars es guanyen les millors ovacions de la nit.

Quan s'ha acabat l'espectacle, el públic de la graderia s'alça en pes i allí cal veure la franca, l'autèntica estirada.

Per sortir al carrer, com que la porta és estreta, haveu de travessar per una mar d'empentes de dues classes. Les sense intenció i les intencionades que són les més.

Carretera *real* avall, cal escoltar comentaris. Uns que hi volen tornar; altres que ja en tenen prou. N'hi ha un que del circ no ha vist gran cosa, però en canvi sap el color de set parells de lligacames. «Jo, diumenge, hi portaré la quitxalla», diu el pare de família.

De mica en mica el riu de gent es va desfent. En moltes finestres, llumets que s'encenen i s'apaguen. Al cap d'una estona, plana damunt els carrers la calma de sempre.

Es possible que aquella nit tots els somnis tinguin per base un joc de mans, una pallassada, un trapezi...

* * *

Si la taquilla respon, el circ s'aguanta tres, quatre, cinc dies i quan la cosa magreja, ve la funció de comiat a benefici del públic, que és una ofensa contra els drets de la dona, contra el feminisme. «Toda señora acompañada de un caballero, entrará gratis...»

A l'endemà, del circ ja no en queda res. Només al lloc on estava emplaçat resta la clapa rodona de terra remoguda, enorme ensaïmada que el circ ens deixa com un record...

JOSEP ELIES I VILES

(*Fotos Gómez*)

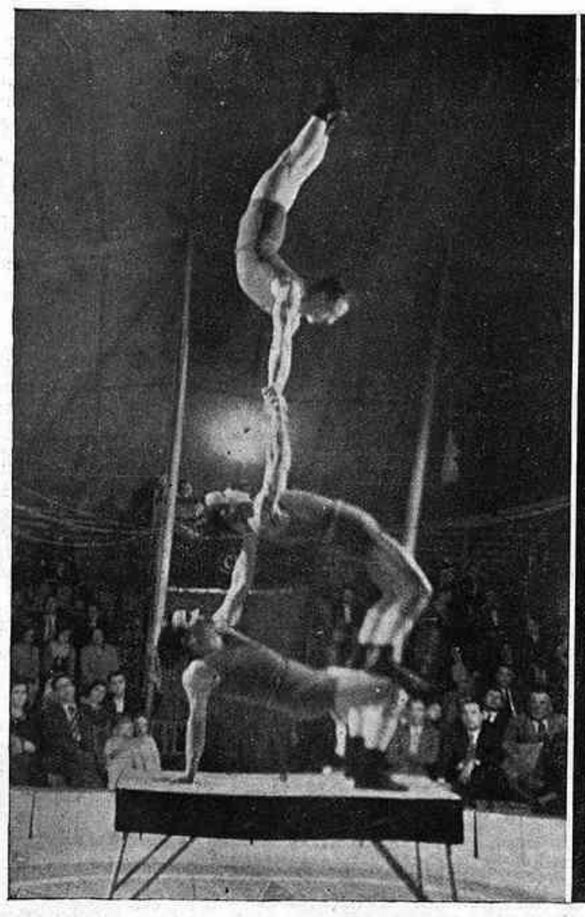

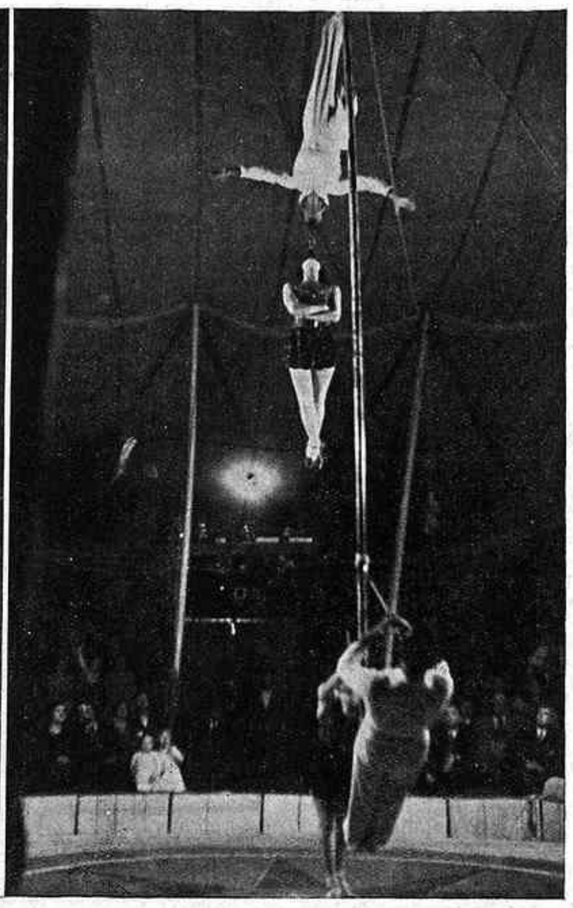

«The Radiem» i allò de la «fuerza dental»

El número que el públic no ha vist

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava i Garrafa Xacolí

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)

Rambla del Mig, 19 - Telèfon 22503

L'APERITIV

Sobre la metamòrfosi.— Fa aproximadament cent anys que Barcelona era una ciutat d'imponderable bellesa. Tenia una graciosa unitat en tot el seu conjunt. La muralla la contenia durament com aquelles antigues cotilles que subjectaven l'abundor toràcica de les senyores de pes. Enllà de les muralles hi havia el que actualment se'n diuen les Rondes, que aleshores eren camins de ronda voltats de pastanagues idíl·liques, de carxofes platejades i de malicioses maduixes. Els tomàquets i les albergínies se les campaven a la dreta i a l'esquerra de l'eixample. Anar a Gràcia era una cosa molt més complicada que anar avui dia a la Vall d'Aran. Barcelona sortia de les seves muralles pels diversos portals, tendres i sòlids monuments d'una correcta arquitectura provinciana sense cap pretensió: el Portal de l'Angel, el Portal de Junqueres, el Portal Nou, el Portal de Mar... Els noms d'aquests portals coincidien amb la més pacífica tradició, però tenien records heroics de gestes i de brutalitats autènticament barcelonines.

A Barcelona hi havia palaus silenciosos amb uns jardins plens d'humitat i d'un romanticisme més a la vora de Chateaubriand que de J. J. Rousseau. En aquests grans palaus cantaven molts canaris, hi havia molts gats profundament escèptics i els xocolaters de confiança anaven un cop al mes a fer-hi xocolata pel consum de tota la família. Pels carrers de Barcelona es passejaven un centenar de carruatges magnífics, tirats per troncs de cavalls i menats per uns cotxers dels quals un hom se'n podia fiar, i que representaven però l'anarquisme i les idees subversives de l'època.

Tots els obrers acostumaven a ésser del país; les fàbriques d'aleshores, algunes enclavades dintre el barri vell, tenien la malícia ensucrada d'un inhàbil gravat al boix. Els oficis tenien llurs gremis, i els patrons i els oficials treballaven en petita escala, feien una feina perfecta i sòlida, tota a força de monyeca, i els diumenges patrons i oficials se n'anaven a menjar un arròs sota un llimoner dels afores.

La gent anava a veure comèdies de màgia entre jardins situats enllà de les muralles. Es distreien contemplant les primeres proves de gas o un ex-combatent de la guerra del francès que a les seves velleses s'enfilava penjat d'una bomba de roba. A Barcelona, els senyors feien llargs viatges per tota Europa i es passaven mesos i mesos canviant de diligència i refrescant els cavalls, per tenir una idea precisa de la catedral de Colònia o del Kremlin.

Els advocats duien una gran crosta de dret romà encastada a cada galta, i els notaris tots passaven dels setanta anys i es morien amb un somriure enganxat als llavis. Mai, o raríssimes vegades, un carro aixafava una criatura. La prostitució vivia apartada de la resta de la ciutat, com si tingués una reminiscència de lepra. El vici era molt primet i tancat amb pany i clau. Molts senyors tenien fills naturals amb les minyones o amb les pentinadores, però tot s'arranjava pacíficament. L'arquitectura i la gràcia de Barcelona obeïen a un instint exquisit, a un temperament de no voler estirar més el braç que la mànega. Barcelona era com una joia proporcionada a les ambicions de la imaginació del temps. Jo m'imagino que si poguéssim veure el bon gust i l'elegància de la Barcelona d'aleshores, quedaríem parats.

Aquella Barcelona, feta de barcelonins i catalans, de gent responsable i decent, tenia un escassíssim sentit patriòtic, tot i ésser essencialment catalana i essencialment barcelonina.

Amb cent anys aproximadament, Barcelona ha adquirit el patriotisme literari, el patriotisme sentimental i el patriotisme polític. Barcelona ha quadruplicat la seva població i s'ha estès com una immensa taca d'oli; Barcelona vista ara des del Tibidabo o des de Montjuïc és una imponderable meravella de caràcter babilònic, però ens l'hem de mirar molt de lluny perquè ens faci aquesta impressió d'homogènia meravella.

L'escola d'arquitectura de Barcelona ha fet tots els possibles durant aquests cent anys per convertir les cases i els carrers de Barcelona en tristíssims articles de basar i en obres a preu fet. Barcelona arquitectònicament és de les ciutats que ha tingut més pega d'Europa. Aquest local immens que és Barcelona, després de vibrar intensament per tots els problemes polítics i socials, es troba avui dia ocupat per un tant per cent massa reduït de catalans i de barcelonins. Barcelona, amb la seva gran densitat de població, fa l'efecte en certs indrets d'un agregat de tribus ibèriques de la pitjor mena; Barcelona no és ni molt menys una ciutat de burgesos i treballadors catalans, proveïts tots ells de les millors intencions, com era cent anys enrera.

Barcelona, amb massa bona jeia, amb massa generositat, ha anat fent barraques i barraquetes per tothom, i avui dia els barcelonins es senten com forasters i no saben de qui fiar-se ni quina cara posar davant dels ciutadans de Barcelona que els passen pel costat, que sembla que tinguin el mateix dret que nosaltres, i que en realitat no són altra cosa que uns simples assassins o uns simples paràsits de Barcelona. La pitjor criminalitat de les tribus ibèriques s'ha unit en gran massa al fons anàrquic del país, per dedicar-se als atemptats i als assassinats més imbècils i més revoltants. En definitiva Barcelona és actualment una confusió difícil de destriar, dificilíssima de definir, amb una malaltia crònica que cada dia és més greu i cada dia costa més d'atacar.

Barcelona s'ha convertit en un espectacle truculent pel turisme europeu, en la qual els assassinats, les bombes i els vicis més inconfessables es poden contemplar a la llum del dia i de la nit en una forma tan pintoresca, tan dintre el gust dels aiguaforts que plauen a les angleses emocionables, que difícilment es pot trobar una ciutat civilitzada del món que sigui tan generosa en espectacles de melodrama vil i acanallat.

Jo quan veig la Barcelona d'ara, aquesta Barcelona que m'estimo tant malgrat tot, penso sempre amb una gran tristesa—no ho puc negar—en aquella Barcelona d'ara fa cent anys, amb el Portal Nou, el Portal de l'Angel, el Portal de Junqueres, el Portal de Mar...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

NINES LENCI Diputació, 262 GALERIES SYRA

(c) Ministerio de Cultura 2006

El de la circulació

problema d'organització industrial

L'organització del tràfic, no tan sols dins els límits d'una gran ciutat, sinó també en tota l'ampla superfície d'un Estat, ha estat considerada d'ençà que es féu necessària com un problema de caràcter eminentment industrial. Les mateixes lleis, els mateixos mètodes que s'apliquen en el camp d'una empresa industrial privada en el que a la seva organització racional es refereix, poden aplicar-se, guardant les necessàries proporcions, a l'organització d'una circulació qualsevol.

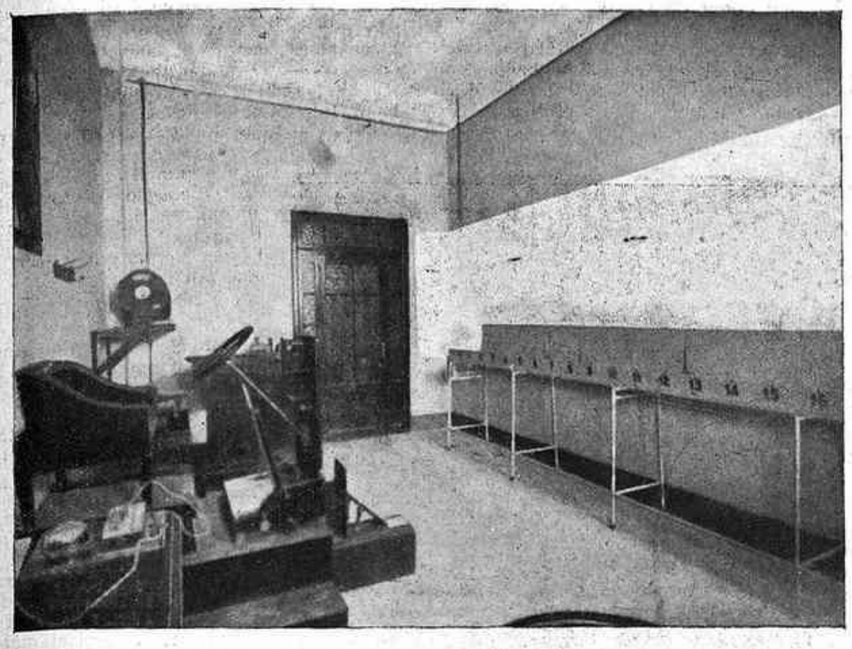

Laboratori per a la selecció de xofers a l'Institut Psicotècnic, de Barcelona

La diferència més notable es troba, segurament — com fa notar el doctor Hans A. Martens en un interessantíssim fullet titulat *Psychologie und Verkehrswesen*, publicat en la col·lecció de *Schriften zur Psychologie der Berufseignung und des Wirtschaftslebens* —, en el fet que ací la qüestió fonamental resideix més en «la seguretat industrial o, dit d'altra manera, en el nombre més baix possible d'accidents de tota mena», que no en el més gran rendiment possible, qüestió que no obstant té també una no petita importància en la tècnica industrial del tràfic. Aquesta seguretat depèn en una certa mesura de la construcció i conservació dels vehicles, però molt més encara de les qualitats i educació personals dels individus que intervenen en la circulació; es comprèn, doncs, l'important paper que, en conseqüència, correspon al psicotècnic industrial en la resolució dels problemes que l'organització del tràfic comporta.

L'estudi psicotècnic d'aquests problemes ens condueix immediatament a la consideració de les condicions psicofisiològiques que constitueixen els psicogrames dels oficis que es relacionen amb la circulació i especialment dels conductors de vehicles (automòbils, tramvies, ferrocarrils, etc.). L'examen al qual deuen sotmetre's els aspirants a aquestes professions es compondrà de dues parts: una es refereix a les condicions corporals, com vista, oïda, vigor físic i agilitat, la qual és *encara* l'únic examen de tipus psicofisiològic que es practica a la Península, salvant l'única excepció de Barcelona per als xofers de taxi i autòmnibus; l'altra, sens dubte la més important, s'adreça a les condicions anímiques o psicològiques. En una professió essencialment perillosa que demana una tal força espiritual els valors personals tenen una gran significació; mitjançant les proves a base psicològica s'obtindrà una bona característica personal dels sollicitants i serà possible escollir sempre els temperaments més adequats a aquest gènere d'activitats per augmentar així la seguretat en la circulació. El doctor Martens en el citat estudi proposa la transformació de les fitxes personals amb l'enregistrament dels fets mereixedors de lloança o càstig en fitxes psicològiques. «La fitxa psicològica és una necessitat econòmico-social.»

En els conductors de locomotores i especialment en els de tramvies i automòbils públics, incloent-hi els taxis, és imprescindible l'examen psicològic, pel caràcter social de la seva actuació, abans d'ésser elegits entre els sollicitants. L'ideal, però, per assolir la més alta seguretat industrial possible en la circulació, fóra que les proves psicotècniques arribessin també al tràfic privat, en lloc de limitar-se als conductors públics.

* * *

El problema que segueix en importància el del reclutament del personal, des del punt de vista de la seguretat industrial del tràfic, és el de la senyalització. El psicotècnic sap que la rapidesa de percepció d'un senyal qualsevol no resideix tan sols en les condicions subjectives del conductor, sinó que — d'una manera secundària, és cert — es troba influïda per les condicions objectives del senyal. Caldrà doncs estudiar la forma de senyal més ràpidament perceptible: «Les principals condicions d'un bon senyal — diu el doctor Martens —, la perfecta percepció en qualsevulla ambient, evitació del perill per confusió amb altres senyals, el millor efecte momentani i associatiu, poden ésser fàcilment comprovats per la psicologia experimental moderna». En l'enquesta per a establir la forma de senyal que reuneixi úneс millors condicions ajudaran molt eficaçment els conductors de locomotores, puix que viatjant de nit i de dia, de vegades s'hauran trobat amb boires espesses que impedeixen veure el terreny de més enllà d'uns quants metres i que permeten distingir només els senyals lluminosos, tot passant, com si fossin cuques de llum. També serà molt valuosa la col·laboració dels xofers que per llur ocupació viatgen sovint per contrades desconegudes.

Tot això, encara que es refereix a la senyalització interurbana, pot també aplicar-se, naturalment, a la de dintre les ciutats. La major diversitat de senyals que en aquest cas es necessita, però, demana una cura més gran en l'adopció de les formes i dels colors, els quals cal que siguin extraordinàriament perceptibles i diferenciables. Atenent al percentatge no menyspreable d'individus que tenen alguna dificultat a percebre certs colors, serà recomanable sempre l'ús de senyals diferenciables alhora per la forma i pel color. Altrament l'ús de colors fàcilment imperceptibles — per exemple el groc clar sobre fons blanc — deu ésser evitat incondicionalment.

En estudiar una senyalització qualsevol cal tenir present que el seu objecte primordial és l'evitació d'accidents i per tant els senyals deuen tenir com a condicions essencialíssimes la facilitat de percepció i de comprensió. La simplicitat del senyal serà, doncs, una de les més interessants qualitats.

* * *

La circulació de transeünts en les grans ciutats té també una gran importància per a la seguretat del tràfic. Convindrà molt, per això, el desenvolupament en l'home del carrer del que ha estat anomenat «sentit de la circulació», o sigui aquell complex de condicions que permet caminar tranquillament pel mig d'un garbuix de vehicles de tota mena, en el lloc on el tràfic és més viu. Aquest «sentit de la circulació» no treballa tan automàticament i instintiva com podria creure's, sinó que només conscientment arriba a tenir efectivitat. Per això cal educar-lo en els infants ja des de l'escola, mitjançant l'explicació de les ordenances per a transeünts i l'exercici pràctic d'evaluació de velocitats. Aquest procedir és ja corrent en les grans ciutats europees i nordamericanes i fóra de desitjar que no tardessin les nostres escoles municipals, en molts aspectes tan admirables, a incloure entre llurs ensenyaments aquest caire de l'educació ciutadana de l'infant.

Per altra part, la confecció de les prescripcions urbanes ordenadores del tràfic exigeix profunda comprensió psicològica. Cal que siguin donades d'una manera concisa, captivadora, emprant senzillament el llenguatge popular i de tal manera que el seu to no predisposi a la contradicció. A més deuen ésser fetes arribar al públic seguint els principis de la tècnica moderna de la publicitat, per tal que siguin fàcilment percebudes i assimilades.

* * *

Amb tot el que hem exposat, hem volgut donar només una petita idea de les relacions que lliguen els problemes del tràfic modern amb els de l'organització industrial en els seus diversos aspectes. Fóra de desitjar que les grans empreses peninsulars de ferrocarrils s'adonessin de la importància que tenen els factors psicològics en l'augment de la seguretat i procedissin a la instal·lació de laboratoris psicotècnics, com han fet les més puixants empreses d'Europa, i que l'ús dels laboratoris de l'Institut Psicotècnic es desenvolupés amb la mateixa intensitat que aquests darrers temps i entrés en una nova fase en la qual s'arribés a la selecció psicotècnica del personal conductor privat. Els resultats no es farien esperar i aviat tindríem la satisfacció de veure com «augmenta la seguretat del tràfic i disminueix el perill d'accidents i, en conseqüència, el de la pèrdua del que és més valuós d'un poble, les vides humanes».

J. TORRENS-IBERN

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les **GALERIES SYRA**

Mirant a fora

Setmana anglesa

El week end és sagrat en els països anglosaxons. Tothom deu conèixer aquella anècdota del businessman *que un dissabte, a mitja partida de golf, rep un telegrama anunciant-li que el caixer li ha fugit amb els diners i fa per tot comentari:*

—Quin disgust tindré dilluns quan arribi al despatx!

Els alemanys ja sabien això en 1914 i van triar un fi de setmana per trametre l'ultimàtum.

Paul Morand, que és de la carrera diplomàtica i fou testimoni de l'anècdota, explica en el seu recent Londres *que Viviani cridà telefònicament l'ambaixador francès perquè donés la notícia al govern anglès. Cambon hagué de respondre que era impossible trobar ni un ministre, i que l'endemà essent diumenge, encara era més difícil trobar ningú. «M... alors!», va fer Viviani des de l'altre cap de fil telefònic.*

* * *

Una cosa per l'estil ha passat amb el president Roosevelt, el qual, com és notori, havia convocat amb tota urgència la Conferència Econòmica de Londres, com si la salvació d'aquest pobre món hagués de dependre de pocs dies.

Vet aquí, doncs, que a darrers de l'altra setmana, els delegats dels països del patró or, després d'una reunió, decidiren d'anar a trobar Moley, que no essent delegat no havia assistit a la deliberació. Els delegats exposaren llur pensament a l'home de confiança del president dels Estats Units:

—Penseu que el president Roosevelt s'hi avindrà?—preguntà un.

—El president Roosevelt? Però si ha de pensar com jo! Sóc el seu braç dret i segurament...

Però, sentint algun lleuger escrúpol, decidí demanar-li l'opinió per cable, i convingué amb els delegats que l'anessin a veure havent sopat, que ja hauria rebut la resposta.

I aquella nit, en tornar els delegats, Moley estava amoïnat:

—No he pogut pescar el president. Ha sortit amb el seu yacht i l'estan buscant pertot. Fins l'aviació hi pren part. D'un moment a l'altre sabrem alguna cosa.

Es parla, es fuma, es beu—amb gran satisfacció del delegat nordamericà, Pickmann, gran adversari practicant de la llei seca—, i no ve cap resposta.

L'endemà matí, encara no es podia saber què pensava Roosevelt. Moley es desfeia donant explicacions:

—Han trobat ja el president, que havia abordat en una petita illa. Però ja s'havia ficat al llit...

Cal dir que, per la resposta de Roosevelt, que arribà dilluns de la setmana passada, ja el podien deixar fent yachting *uns quants dies més...*

El telefonista

Un delegat britànic jutjava així el professor Moley, tot i saber que és l'element més qualificat del brain trust, *qualificació que sembla una traducció de la madrilenya* masa encefálica:

—El primer dia, el vaig pendre per un enviat especial; el segon dia, per un emissari; el tercer dia, però, vaig veure ben clar que només es tractava d'un telefonista.

Els deutes

Però Moley, de totes maneres, s'ha demostrat capaç de fer una rèplica enginyosa.

El ministres de Finances francès. Georges Bonnet, li suggeria que l'anul·lació dels deutes de guerra portaria un apaivagament al malestar econòmic general. Moley somrigué:

—Personalment, sóc bastant de la vostra opinió — respongué —. Però, què podem respondre a l'obrer o al pagès americà quan diuen: «Si l'anul·lació dels deutes ha d'obrir una era de prosperitat, com és que tot va tan malament avui que no els paga ningú»?

Malentesos

Les dificultats que cada dia posen en perill la Conferència Econòmica, han estat resumides per Wickham Steed, ex-director del Times, *en un dinar íntim al qual assistien Mac Donald, Patenôtre, Corbin i dos periodistes, que són, naturalment, els que han fet córrer aquesta dita de llur illustre col·lega:*

—Europa i Amèrica tenen actualment la deplorable mentalitat d'aquells dos germans siamesos, desitjosos en tota ocasió de demostrar una recíproca independència de caràcter, que quan l'un demanava cafè, l'altre reclamava una infusió de cascall, i viceversa.

Tous i durs

En el partit socialista francès hi ha divergències. Els que s'arrengleren entorn de Blum són anomenats els durs, i els que segueixen les suggestions de Renaudel són dits els tous.

Parlant d'això, un militant deia:

—En el fons, Renaudel ens amenaça amb una escissió, i Blum, que la tem, ara ja tira aigua al vi.

—Aleshores, què creieu que passarà?

—Molt senzill. Blum serà tovament dur i Renaudel serà durament tou.

Una mica de memòria

El president del Consell francès, Daladier, potser vagi a Roma a entrevistar-se amb Mussolini. Hom assegura que el viatge tindrà lloc el 23 del corrent.

Acompanyarien Daladier en el seu viatge, el nou ambaixador de França a Roma, René Besnard, nomenat successor de Jouvenel, i el secretari general del ministre d'Afers estrangers, Léger. En canvi, el propi ministre, Paul-Boncour, no anirà pas a Roma. Oficialment podrà dir-se que la seva presència és absolutament necessària a Londres, a Ginebra, o en algun altre lloc.

Però cal tenir present que no fa pas tant de temps que Paul-Boncour qualificà Mussolini de «Cèsar de carnaval», i el Duce ho deu recordar millor que ningú.

A PROPOSIT DEL MIL·LENARI DE NORMANDIA

La conquista de Sicília

Aquests dies que es celebren les festes del millenari de Normandia és oportú d'evocar la gesta més brillant — i potser la més efímera — de l'eclosió normanda: la conquista de Sicília, realitzada en forma que semblaria més aviat una rondalla si no constés per documents autèntics i no hagués deixat el rastre d'uns monuments que constitueixen una brillantíssima forma d'art.

L'any 933 Guillem el de la Llarga Espasa, fill del llegendari Rollon, va establir la unitat del cor de la Normandia, unint a la regió de Caen el Cotentin i l'Avranchin.

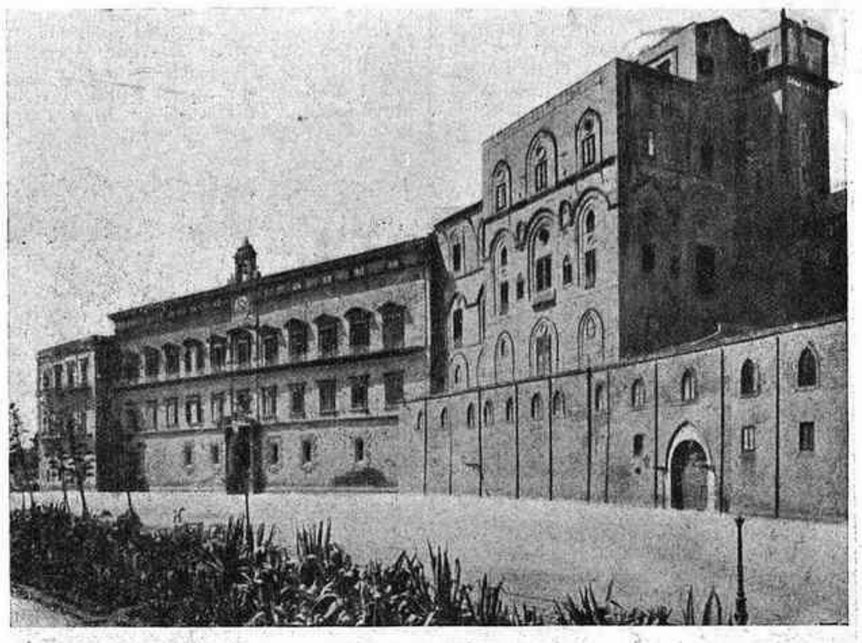

El palau reial de Palerm. A la dreta, la part normanda

Els descendents dels víkings eren nómades i guerrers i de tant en tant sortien a l'aventura, cercant botí per als seus sacs i glòria per al ferro de les seves llances.

Una d'aquestes sortides cap a l'horitzó dugué un escamot normand a a conquista de Sicília. Quaranta normands venien d'una pelegrinació a Terra Santa en un vaixell amalfità. Arribats a Salerno, la trobaren sitiada per una esquadreta sarraïna.

Fent causa pròpia la dels salernitans, els ajudaren eficaçment a vèncer el sarraïns, i el feudal Guimarau III els premià bé l'ajuda. Pujaren, després, Itàlia amunt i explicaren a tots els seus que trobaven les delícies dels golfs de Nàpols i de Salerno.

Aviat hi anaren a corrua i Guimarau se'n serví per a subjectar Melfi i Sorrento.

Quan es trobaren sense feina del seu ofici que era el de guerrejar, acceptaren la invitació dels imperials de Bizanci, dominadors, llavors, d'una part del Migdia d'Itàlia, per ajudar-los en la conquista de l'illa de Sicília, usufructuada pels sarraïns.

No feren més que desembarcar. Descontents dels bizantins, plegaren igual que uns obrers d'avui que fessin vaga i se'n tornaren a la Península.

Aviat es girà el vent i els normands combateren els mateixos imperials i no essent més que 700 de cavall i 500 de peu, s'apoderaren de diverses ciutats i, sota el comandament dels fills de Tancred d'Hauteville— eren dotze germans i ells sols formaven el nucli de l'host mercenària — s'establiren en dotze castells, escollint Melfis per capital de l'espècie de república federal que formaven els dotze senyorius.

El papa Lleó IX volia foragitar aquella gent del Nord i els atacà al front d'un exèrcit, però fou derrotat i fet presoner.

Llavors es donà un cas singularíssim. Els vencedors s'impressionaren tant d'haver fet presoner el papa, que no sols l'alliberaren de seguida, sinó que es declararen feudataris seus i li prometeren la sobirania de tot el que arribessin a posseir a tots dos costats de l'estret de Messina.

Robert Guiscard, fill de Tancred d'Hauteville, vingut no feia gaire de Normandia tan sols amb cinc homes de cavall i trenta de peu, al qual es devia principalment la derrota de l'exèrcit del papa, es convertí en el braç dret del Pontificat.

Mort el seu germà Umfred, senyor feudal de Pulla, el pontífex Nicolau II el nomenà duc d'aquella regió i de totes les terres que pogués arrabassar als sarraïns i als grecs, els quals feia poc — des de 1054 — eren cismàtics.

Robert Guiscard va conquerir Bari, darrera ciutat dels grecs a la Península i foragità els lombards cap amunt.

Sant Gregori VII, extenuat en la seva lluita per alliberar el Pontificat de la coacció de l'Imperi, va caure presoner a Roma, però Robert Guiscard hi corregué i, no sols alliberà el pontífex i cremà la capital, sinó que finí la guerra de les Investidures, en forma que l'emperador Enric IV hagué de sofrir les humiliacions de Canossa, descalç i agenollat als peus del mateix que havia perseguit i empresonat.

Mentrestant, s'havia fet home Roger, el germà petit de Robert Guiscard i aquest el nomenà comte de Calàbria, però no li donà sinó un cavall.

Roger va començar la seva vida fent de bandoler — no hi havia gaire diferència amb fer de feudal —, reuní uns quants aventurers i planejà la conquista de Sicília.

Trinacria es trobava en un moment de desorganització, però en abundosa riquesa.

Els fenicis, els cartaginesos, els grecs, els romans hi havien dut germes de renovació i de plenitud. Encara que els francs i els ostrogods l'haguessin depredada, la reconquista de Belisari, el qual la incorporà a l'Imperi d'Orient l'any 535, li va donar una coordinació política, i la conquista dels àrabs durant el segle IX li va renovar els mètodes de treball, per a l'aprofitament de les prodigalitats d'aquella mirífica terra.

Així, en començar el segle XI totes les delícies s'acumulaven en les ciutats i en les conques de l'illa.

Per a major facilitat l'emirat establert sota la dinastia fatimita no sabé imposar la unitat política i de comandament. El poder es desmembrà en feudals que es combatien sense escrúpols i oprimien els cristians dispersos, els quals no cal dir que no es resignaven a restar sempre sota la Mitja Lluna, sinó que fremien de renuar les relacions directes amb Roma i Bizanci.

Els normands havien entrellucat quelcom de la situació de Sicília.

Roger va passar l'estret de Messina l'any 1061 amb un exèrcit de 150 cavallers i 250 peons normands i uns quants guerrers arreplegadissos.

Aviat s'apoderà de Messina on vivien molts cristians. Sense mirar enrera, anà seguint fins a pendre Palerm l'any 1072.

Després d'un repòs, va seguir la conquista de l'illa, la qual va durar vint anys més.

El comte organitzà l'administració a base d'un profund respecte dels vençuts, els àrabs, i dels vençuts per aquests, els bizantins. Comptant-hi els jueus, resultà que a Sicília vivien lliurement, sota la mà de ferro enguantada de vellut, gents de quatre religions diverses.

Les altes dignitats oficials eren, és clar, per als catòlics, especialment per als originaris de Normandia, però els grecs, els musulmans i els jueus no eren exclosos sistemàticament.

Roger, que tenia el caràcter i la força de legat del papa, convertí en temples catòlics unes quantes mesquites — algunes com la de Palerm ja havien estat esglésies abans — i en respectà la major part, ja que no volia que els musulmans restessin descontents, sinó que esperava atreure-se'ls a fi que cooperessin de bon grat a la seva missió de fundar un regne i establir la seva dinastia.

La llengua francesa no fou l'oficial de la Cort, exclusivament, sinó que l'àrab i el grec també servien per a les disposicions sobiranes. Per això no manquen inscripcions en les tres llengües.

Paral·lelament, foren instaurats bisbes francesos a les principals ciutats i protegits els nous convents de monjos del Cistell, però també seguiren voltats d'honors l'arquebisbe grec de Palerm i el bisbe grec de Taormina, igualment que afavorits els monjos basilians.

Als musulmans el fou garantit l'exercici del seu culte amb tota llibertat, i els foren respectats els béns.

Però els àrabs no amen la barreja i la igualtat amb gent de raça distinta, i s'anaren replegant en districtes especials, amb llurs mesquites, llurs basars i tallers, llurs magistrats, usdefruitant el permís d'organitzar festes pels carrers, tant religioses com de tota altra índole.

El comte Roger començà diverses construccions i obres d'art, entre elles el palau reial de Palerm, la catedral de Messina, etc.

La dinastia normanda no durà a Sicília sinó un segle, però amb tan poc temps va omplir l'illa d'obres d'art meravelloses.

Resulten una feliç combinació de les austeritats del romànic de Normandia amb les formes luxuriants del mahometisme.

No cap en aquest article fer la referència més curta d'aquestes obres d'art, però com a resum citaré la dita de Maupassant, el qual qualifica la capella del palau reial de Palerm «la joia religiosa més sorprenent que ha somiat la pensa humana».

MIQUEL CAPDEVILA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Cautxú Català
Corts Catalanes, 615
Ronda Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

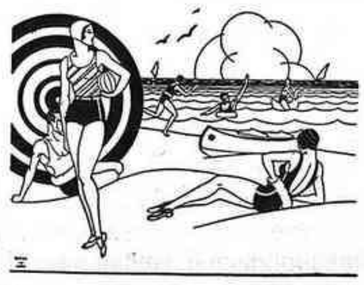

Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.
Sabatilles de cautxú; models de gran moda.
Joguines flotadors.
Salvavides «Flota».
Piragües de lona i cautxú.
Cèrcols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

DREISER - STERNBERG

"Una tragèdia americana"

Només tenint present aquella convenció tàcita que vol que un film d'explotació corrent no ultrapassi un cert metratge fixat per endavant, és com podem explicar-nos el perquè amb una matèria tan esplèndida com la que li oferia la vasta novella de Dreiser, *Una tragèdia americana*, Sternberg no hagi fet el millor film de la seva carrera. Un assumpte excellent i un talent, el de l'autor d'*El món contra ella*, admirablement dotat per compendre'l i transposar-lo en imatges; però també una dificultat insuperable: la de comprimir en deu o dotze bobines les mil dues-centes pàgines de la novella de Dreiser, aquesta minuciosa biografia psicològica de Clide Griffith, jove cent per cent americà.

Dreiser en el seu llibre ha volgut ilustrar amb un cas típic la idea general que ell es fa de la societat americana; el seu llibre vol ésser un acte d'acusació. Una acusació implícita, no formulada, però que ha d'esclatar als ulls del lector que sigui conscient d'aquesta dissecció psicològica a la qual Dreiser ha sotmès el seu pobre heroi i els medis en els quals Griffith viu.

Un Jordi Sorel, però sense el talent ni el coratge de l'heroi de Stendhal, Griffith, nascut en un ambient de puritanisme enrarit, mal armat per a la vida moral i amb una ambició i una sensualitat exacerbades. Sternberg ha prescindit quasi en absolut de l'adolescència del protagonista. Unes breus imatges, que semblen tenir lloc d'un prefaci, substitueixen l'extensa primera meitat de la novella on Dreiser ens explica tots els anys inquiets i decisius del jove Griffith. L'acció en el film no comença sinó amb l'entrada de Clide a la fàbrica del seu oncle. Sternberg, en la impossibilitat de seguir pas a pas els menuts incidents, tots ells cabdals per al desenvolupament moral dels personatges, que fan la copiosa substància del llibre, s'ha cenyit a uns quants moments decisius, muntats entre ells sense episodis d'enllaç, cosa que dóna al seu film aquella fesomia tan peculiar que tota la crítica ha assenyalat. Cal veure amb quin talent Sternberg ha compost aquests moments, que són els punts neuràlgics de l'acció dramàtica, amb quin sentit infallible del que és veritablement essencial, el cèlebre director ha acumulat en unes quantes escenes típiques el més important de la tràgica història de Roberta i el seu amant. Naturalment, per copsar tot el procés psicològic tan apassionant dels personatges, el film és insuficient. Hi ha una dimensió en profunditat que la pellícula, massa breu, massa incompleta sobretot, no aconsegueix de fer visible; però, un cop concedit això, quines escenes més admirables totes les d'aquest film punyent i exacte! Una obra tètrica i sense concessions de cap mena envers aquell sentiment moral i justicier tan primari de les multituds que van al cine.

No hi ha aquí ni un metre perdut. Naturalment, aquesta afirmació no val sinó després d'haver eliminat l'episodi final del procés. L'episodi, l'argument l'exigia; però tanmateix convindrem tots que en començar aquell, tenim la sensació de fer un pas en fals i d'abandonar aquell equilibri i aquell moviment tan satisfactori que impera en tota la cinta. Per la resta, no hi ha lloc sinó a motius d'admiració en copsar el domini de l'autor en l'art de la composició cinematogràfica.

«Una tragèdia americana»

El primer encontre entre Sylvia Sidney i Philips Holmes pels carrers de Lycurgue, a l'hora del migdia a la sortida dels tallers. El flirt que comença a vora del llac un dissabte, una tarda de primavera. Les escenes són plenes de llum i els gestos semblen purs i confiats. L'arribada de l'hivern i els enamorats caminen a la fosca sense dir-se una paraula. Ella exigeix una entrevista a la pròpia cambra d'ella, pretextant la impossibilitat de continuar el festeig pels carrers. Només una Sylvia Sidney podia haver comunicat una emoció tan pregona a aquestes escenes decisives. Primer la resistència sorda de la noia que preveu obscurament l'abisme que s'obre per a ella i després el lliurament total i desesperat de la dona enamorada, presa totalment d'un deliri embriagador que el seu amant és lluny de compartir. Les imatges són ara ja en clarobscur plenes de pressentiments i de perspectives dramàtiques. L'aparició de Sondra, la jove aristòcrata tan admirablement entesa per Francis Dee. El conflicte de Griffith posat entre Sondra, que li obre les portes d'una vida alegre i luxosa, i Roberta, la petita obrera del seu taller, marcida ja sota el pes d'una maternitat. La premeditació del crim, d'aquell èmul de Raskolnikoff. L'interminable passeig en barca, que acompanya l'enervadora indecisió de Clide i que a alguns haurà remembrat una famosa escena d'*Albada*. Aquella paorosa solitud del llac, testimoni mut d'un intent abominable. Després, ràpidament, l'incident fortuit, les vacances a la vora del llac... l'arribada de la justícia, i per fi, com dèiem, el procés.

Un gran encert de Sternberg ha estat l'elecció dels intèrprets. Tothom que conegui la novella haurà de convenir en això. Philips Holmes ha entès perfectament el seu tipus. Una timidesa que prové de la consciència humiliant de la seva pobra condició social, a bastament superada per una desenfrenada ambició feta de ressentiment i d'orgull. Amb tot això, la consciència clara de posseir un físic ple d'atractiu davant del sexe femení, un desig dolorós de luxe i plaers i una absència quasi total d'escrúpols morals: heus aquí aquest fill de puritans, aquest fill de la nació americana. Quant a Sylvia Sidney, mai no ens havia trasbalsat tant. Difícilment pot concebre's com una actriu pot arribar-nos a donar amb tanta de precisió la sensació, no tant de sentiments particulars, sinó, el que és molt més emocionant, d'estats d'ànim complexíssims, on lluiten i s'entrellacen una pila d'emocions. Estats d'ànim que sentim extraordinàriament reals i que resisteixen a la descomposició en sentiments susceptibles de qualificació verbal. L'escena a la cambra d'ella, quan després d'haver arrencat amb precs vehements i desesperats una feble promesa d'ajuda, ja que no de fidelitat, del seu amat, esclata de sobte, quan menys es feia preveure, en sanglots, és alguna cosa veritablement irresistible.

Una tragèdia americana és el millor film parlat de Sternberg i és un film de la gran categoria dels seus bons films muts.

JOSEP PALAU

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinada

Reportatges Cineac
Reportatge Cineac de París
Les illes Geroe (documental)
Noticiari Fox Sonor
Ultimes informacions mundials
Romàntiques sendes de París

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▪ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

PANORAMA

El nou cinema alemany

El ministre alemany Goebbels vol assegurar la «puresa» de la producció alemanya. Per aconseguir-ho, ha dictat regles no sols per a la producció, sinó també per a la importació de films estrangers.

Quant a la primera, els productors que no siguin de pura raçaària no podran rodar un film sense autorització del ministeri de la Propaganda, autorització que és fàcil de suposar que els serà negada la majoria de vegades.

Ara el que s'haurà de veure és si la producció alemanya es posa a un nivell superior al que l'havien dut aquells horribles jueus i estrangers que fins fa poc han tingut el cinema alemany en llur mans.

Sembla que per ara els aris no donen un bon rendiment. Una de les primeres obres produïdes pels nous dirigents, *El hitlerià Brand*, ha resultat tan dolenta que el ministre Goebbels decretà que no es faci cap film nacionalista sense l'aprovació del ministeri de la Propaganda.

Els primers resultats d'aquesta hitlerització de la producció alemanya s'han traduït en una minva considerable d'espectadors a les sales de projecció.

"20.000 anys sota els forrellats"

Es tracta d'un film americà, dirigit per Michael Curtiz, i el protagonista del qual és Spencer Tracy. Els vint mil anys del títol, són la suma de les condemnes dels detinguts a la cèlebre presó de Sing Sing.

Aquesta pellícula és una mena de rèplica a *El presidi*. Però tot hi és nou gràcies als detalls, i, sobretot, a l'accent que el director li ha sabut donar.

Hom sap que, tècnicament, ningú no supera els americans en aquests drames de *lladres i serenos*. En *Vint-mil anys sota els forrellats* no hi ha gens de melodrama, ni res que pugui alimentar la sensibleria del públic. El film acaba malament. L'espectador sap que es prepara la cadira elèctrica, car veu arranjar els interruptors que la comanden.

* * *

A propòsit dels films de bandits, s'ha dit que exercien una influència nefasta. Però en això s'exagera molt.

Com diu molt bé François Vinneuil a *Radio-Magazine*: «El jove delinqüent que confessa al tribunal que gràcies al cinema ha descobert la manera d'assassinar una vella rendista o d'atracar una joieria, cerca un vague atenuant, i la censura pot tenir la consciència tranquilla: l'acusat, de totes maneres, havia nascut per al crim. El que és infinitament més perillós, són els illustrats europeus, alemanys i francesos sobretot, que especulen, amb gran reforç de precisions sagnants i de fotografies atroçment suggestives, sobre el sadisme natural àdhuc a l'home més civilitzat. La pretesa «poesia» dels baixos fons ha proporcionat algunes decoracions d'un pintoresc bastant nou a la novella policíaca, però aquesta forma ja ha passat i ja no constitueix a penes altra cosa que un macabre anex a la pornografia. El film americà, al contrari, és brutal, però no és mai vil. Es sobri en els seus quadros: un espetec de metralladores en un carrer, una silueta que cau, i prou. La crueltat del tema és més sovint indicada pel ritme general que no pas pel detall.»

Una opinió d'Oliver Hardy

El gras Oliver Hardy, que tantes pellícules còmiques ha fet de parella amb el magre Stan Laurel, ha estat interviuat a Londres. Entre altres coses igualment ben vistes, ha dit aquesta sobre la diferència essencial que separa el cinema americà de l'europeu:

—Els americans jutgen un film pel que hi veuen; els europeus, pel que no hi veuen.

I com el periodista no acabés de veure-ho clar, Hardy amplià el concepte:

—Vull dir que l'europeu, i més especialment el francès, té massa personalitat per donar-se enterament a l'obra que li presenten, com fa l'americà, o almenys el noranta per cent d'americans. L'europeu, en canvi, parteix tot seguit del film que hauria fet si ell n'hagués estat el director, i en comparació d'aquest film jutja el que està veient.

Un cinema al Louvre

Els artistes, els turistes o els simples badocs que cada matí entren al Louvre, passen per davant de la Victòria de Samotràcia i s'escampen per les sales, saben que al Louvre hi ha un cinema?

Un cinema de debò, capaç per a set-centes persones, amb confortables butaques on no sols hi ha un cendrer, sinó un petit pupitre per pendre notes. Els alumnes de l'Escola del Louvre, als quals està especialment destinat aquest cinema, no es poden plànyer.

Manca de treball

Si hem de creure *Variety*, diari cinematogràfic americà, especialitzat en xafarderies, a Hollywood només hi ha un actor de cada deu que treballi.

Sembla, d'altra banda, segons estadístiques, que entre més de deu mil actors, comprenent-hi papers petits, solament mil cent han estat contractats per les companyies. Quant a l'innombrable exèrcit d'extres, la misèria és espantosa.

Mai, en la història del cinema americà, no s'havia vist una situació així. La Fox s'ha desfet de Joan Bennett, la Universal de Douglas junior, Nancy Carroll, Bebe Daniels, Lew Ayres.

I amb tot, els directors de Hollywood segueixen cercant *vedettes* masculines. La majoria d'actrius es passen setmanes i setmanes sense fer res, esperant que hi hagi homes disponibles.

COMPARACIONS

Tres "Atlàntides"

L'Atlàntida de Jacques Feyder fou un dels films — bo o dolent, no vull pas escatir-ho — que m'havia impressionat més. Esperava, doncs, veure la de Pabst amb veritable daler. I ves què són les coses! Fins molt tard no em fou donat de veure-la i encara fent molts equilibris.

Això no va al cas, però serveixi per a deixar marcat que les notes que segueixen són molt subjectives. (Es clar que mica més mica menys com la majoria de les altres.)

Entre *L'Atlàntida* literària i les dues *Atlàntides* cinematogràfiques prefereixo decididament el llibre. I consti que sóc poc amic de novelles i en canvi un entusiasta del cinema.

Brigitte Helm en el paper d'Antinea

En l'obra de Benoit, el que es fa admirar és la munió de saber sobre l'autèntica geografia i història africanes en barreig amb la mitologia i les llegendes més absurdes. El coneixement de moltes expedicions englotides pel desert i de molts llibres mestres dels quals tot just ens n'ha arribat el títol o algun fragment; expedicions i llibres que, íntegres, retrobem al reialme d'Antinea (la cèlebre biblioteca de Cartago, de la qual ens parla Plini el Vell, és la que es conserva en aquest lloc). L'explicació que l'Atlàntida, l'illa daurada en què Neptú guardava Clito, no fou engolida per un cataclisme d'aigua, sinó, totalment al revés, per un alçament de terres que tornaren el mar en desert; en lloc d'immersió el que hi hagué fou emersió, i per tant les restes de l'Atlàntida són al mig del desert del Sahara. Ací queda encara el metall preciós i inconegut per nosaltres del qual ens parla el *Critias*. Ací trobem un suposat final d'aquest llibre de Plató. Ací hi ha encara el sistema egipci de conservar els cadàvers, per bé que perfeccionat gràcies a la galvanoplàstia. A dojo les combinacions etimològiques, i les històriques com la de les dones africanes ultratjades pels grans magnats de la Història. La història de Tanit-Zerga, la dels tinents Kaine i Ghiberti, etcètera. Es tot això el que encanta i interessa del llibre de Pierre Benoit. O sigui precisament el que no hi ha manera de fer figurar en els films, en els quals fins resulta difícil de veure justificat el nom d'*Atlàntida* que porten, si és que un no és sabedor de la novella.

Deixant a part la novella, entre *L'Atlàntida* de Feyder i la de Pabst — per més que soni a heretgia artística — les meves preferències són per a la de Feyder. La de Pabst em decebé. Potser sigui que porto el prejudici de la novella i que el film de Feyder sigui el que segueix, dintre del possible, tots els detalls que Benoit sabé combinar per ferlo palpitant en grau superlatiu. La de Feyder, recordo, tenia dues jornades llargues. La de Pabst és la meitat de llarga i encara s'entreté seguint els passos de les carreres inacabables del tinent Saint-Avit a través dels corredors, afegint-hi una tempestat i fent jugar als escacs (escamoteig del moment culminant de l'obra).

Pabst, en unes imatges artístiques i totes ensunyades i misterioses, ens ha fet una *Atlàntida* cantelluda i esporgada de tota fantasia tant en l'escenari com en l'argument i els personatges. Feyder, en una fotografia seca, eixarreïda i realista, ens donà una *Atlàntida* amb la part fantasiosa ben accentuada.

Em penso que fou Angel Ferran el que digué que Benoit, després de presentar-nos Antinea com a descendent del déu dels mars i emparentada també amb Cleopatra, degué pensar que n'havia fet un gra massa, però que en la seva marxa enrera també anà massa lluny en fer-la venir *d'une fille du quartier Marbeuf*. El capítol i el tipus de l'Ataman de Jitomir és la part més desgraciada de la novella. I si mal no recordo era el mateix Angel Ferran el que trobava un encert de Pabst presentar aquesta part com a producte d'una borratxera. Però consti que aquest capítol, que pel meu gust sobra, Pabst encara el fa de més baixa estofa ensems que dóna una importància excessiva (i el fa més repulsiu) a l'Ataman de Jitomir, que per altra banda absorbeix la figura curiosíssima del bibliotecari de la novella. D'encert, ací, no n'hi ha d'altre que el de Feyder, el qual sabé prescindir d'aquesta història.

Si Brigitte Helm—l'Antinea de Pabst — és molt millor que la Napierkowska — l'Antinea de Feyder —, no es pot dir el mateix pel que fa al paper de Tanit-Zerga. L'esclava Tanit-Zerga, la princeseta de Gâo, és una de les figures més delicioses de *L'Atlàntida*. La Tanit-Zerga del film de Feyder, i sobretot la seva mort, són coses inoblidables. Pabst tracta aquesta noieta amb una desconsideració que — vaja! — no l'hi perdono. Es francament lletja i d'una edat ja difícil i sense anar acompanyada de la seva mangosta tan simbòlica com el lleopard d'Antinea.

El veritable final és quan el tinent Saint-Avit, junt amb el targuí, torna al reialme d'Antinea. Sabem que hi arribarà i la resta queda a càrrec de la fantasia de cadascú.

Pabst, per treure més fotografies artístiques, al final, fa sobrevenir una tempesta d'arena. A més d'ésser una cosa massa gastada i el seu dramatisme massa explotat, treu la veritable tragèdia que l'argument enclou i crec que ha d'encloure. Es perden les petjades que assenyalen el camí i tot fa suposar que Saint-Avit no arribarà a lloc. O sigui la negació de tot el que vol dir l'obra, tota encaminada a fer suposar que la història de Glíberti es repetirà.

RODOLF LLORENS

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats
GALERIES SYRA
Diputació, 262 - Telèfon 18710

COLISEUM
UN PROGRAMA FANTASTIC
A PREUS D'ESTIU
ESTRENA

amb Sessue Hayakawa
i reposició de l'opereta
de LUBITSCH
MONTECARLO
amb Jeanette Mac Donald
Són dos films PARAMOUNT

2 PESSETES BUTACA
1 " AMFITEATRE
0'50 " GENERAL
TARDA I NIT

ACTUALIDADES
EL MUNDO EN 55 MINUTOS
Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- En el Valle del Ródano
  Un dels més importants d'Europa, banyat pel riu que porta son nom, de beutat incomparable.
- França Actualitats
  Festa en Sant Antoni de la Florida. Ratificació de poders a don Manuel Azaña pel senyor Alcalà Zamora. Les 24 hores de Le Mans, etc.
- Magazine Atlantic
  Curiositats i rareses de tot el món, comentat en espanyol.
- La cançó del temps
  La vida en una gran ciutat.
- Eclair Journal
  Concurs de beutat masculina. — Instantánies de la moda. — La volta ciclista a França, etc., etc.

Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit
Entrada única: 1 pesseta

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Teatre de Pérez Galdós

Gairebé no valdria la pena de repetir que un temps i les obres d'aquest temps tenen lligams ben estrets, si no fos que en el cas de Pérez Galdós aquesta veritat assoleix un relleu extraordinari i és completament necessària des del moment que intentem explicar-nos qualsevol cosa de la seva obra. La producció galdosiana té precisament un gran interès documental. Estampes més o menys ben fetes dels esdeveniments peninsulars del segle XIX. En dir estampes ens sembla que expressem amb força exactitud l'abast de les obres de Pérez Galdós.

Adhuc en tenen aquella mateixa qualitat pintoresca i la mateixa fidelitat exterior. Miguel de Unamuno ha dit que l'obra de Pérez Galdós no tenia profunditat i que els seus personatges estaven mancats de veritable personalitat. Podem afegir que aquell estudi minuciós de cada tipus que caracteritza la seva producció novellística i teatral és un estudi de les qualitats més exteriors i menys interessants. En certs moments, fisiologia només. Aquests retrets d'Unamuno ens semblen força exactes i potser no caldria fer-los a un autor de novelles de costums si no fos que aquest autor ha estat un dels homes més enlairats i se l'acompanya moltes vegades del nom de Cervantes. Recordeu només l'entusiasme evidentment desproporcionat de Ramón Pérez de Ayala. Al mateix temps, i potser amb la mateixa desproporció, s'ha negat tot valor a l'obra de Galdós. Tota aquesta lluita al volt d'obra i d'autor obeeix segurament a raons més aviat polítiques que literàries. L'obra de Pérez Galdós té sempre penetracions polítiques que augmenten el seu interès documental i la lliguen més amb el temps. Moltes d'aquestes tendències revolucionàries de Benito Pérez Galdós són avui força ingènues i molt poc apassionants per un lector actual. Però és un fet que en aquell temps la gent no deuria pensar de la mateixa manera.

Irene López Heredia

En moltes cases de bé de l'època, entre els noms dels principals autors no hauríeu vist, ni per atzar, el de Pérez Galdós.

* * *

La reposició de *Mariucha* al teatre Poliorama dóna una mica d'actualitat a aquestes consideracions sobre Pérez Galdós. Cal felicitar la companyia d'Irene López Heredia que ha donat ocasió a l'espectador barceloní de veure una mica de teatre de Pérez Galdós. Amb tots els seus defectes, sempre és preferible veure teatre de Galdós que de Jacinto Benavente. I Benavente és, avui, el màxim prestigi teatral castellà, si bé això tots sabem que no vol dir gran cosa.

Mariucha té, més o menys desenrotllades, totes les característiques de les obres de Galdós. Sense ésser cap dels seus grans èxits, és una obra perfectament representativa. Com sempre, el Galdós pintor de quadros de costums és el Galdós que queda millor. Així, les escenes més intranscendents són les que satisfan més. Hi ha tipus secundaris, que interessen principalment pel color i la mobilitat de l'escena, molt ben vistos. Tot el que és epidermis és segur i perfecte. La contextura íntima dels personatges ja és una altra cosa.

Una de les coses que sorprèn més de l'obra és la lentitud amb què és portada. La tècnica teatral de Pérez Galdós és idèntica a la de les seves novelles. Això, naturalment, és un defecte. Es el detall, la minuciositat de les novelles de tipus realista, característica del gènere que ell seguí amb la màxima fidelitat. Aquesta característica duta al teatre dilueix i afebleix l'acció de l'obra teatral, que evidentment no ha de tenir aquesta lentitud que fatalment origina la tècnica de Pérez Galdós. L'obra té cinc actes ben llargs i l'interès s'aguanta difícilment. Els personatges diuen moltes coses per a determinar-se. Un autor modern fóra incapaç d'aquesta lentitud. Potser l'explicació d'aquesta diferència radica en la interpretació diversa del que ha d'ésser una obra literària. En aquell temps calia explicar i ara s'exigeix només suggerir.

S'ha parlat de coincidències entre Galdós i Ibsen. Pérez de Ayala parla de la genial intuïció de Galdós que anticipa algun dels tipus del teatre d'Ibsen. Evidentment hi ha alguna cosa que agermana el dramaturg noruec i el dramaturg espanyol. Si més no, la mateixa tendència simbolista que fa del seu teatre un mitjà de propaganda. Caldrà parlar-ne quan es cerquin els precedents de les innombrables tendències actuals que intenten posar el teatre al servei d'una doctrina.

Hi ha encara quelcom que uneix més els noms d'Ibsen i Galdós. I és la seva gairebé idèntica concepció de la dona. Feblesa i delicadesa desapareixen d'aquests protagonistes de les novelles i del teatre de Galdós. Almenys com a qualitats essencials. Les dones de Galdós i Ibsen són fortes, invencibles. Imperi d'heroïnes i destins comandats per mans que habitualment creiem inhàbils. Cal fixar-se en l'abundància d'obres de Galdós que tenen per títol un nom de noia i recordar que aquestes obres formen part del que se'n diu—amb raó o sense, no volem discutir-ho—l'epopeia de l'Espanya del segle XIX. En la comèdia *Mariucha* ens trobem també amb una heroïna que sap dominar amb la seva valentia tota mena d'adversitats.

Una altra de les característiques d'aquests personatges de Pérez Galdós és la seva simplicitat. Homes i dones d'una sola peça. Bons o dolents, unilaterals. L'anàlisi profunda intentada en tots els gèneres literaris moderns ens ha conduït a una mena d'eclecticisme. Zones tèrboles i clares al mateix temps. Coexistència de virtuts i defectes aparentment antitètics. Pérez Galdós no ens dóna mai un personatge així. No cal estranyar-se. Bernard Shaw no havia escrit encara els *Herois* que ens farien adonar de tot aquest complex de bondat i maldat, d'heroisme i covardia que al mateix temps pot vegetar dins el cor de l'home.

JOAN TEIXIDOR

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

LLANTERNA

Congrés internacional del Teatre

En uns moments en què es troba més compromesa que mai l'obra d'acostament dels pobles, procedeix més que mai d'assenyalar tot esforç que s'emprengui amb finalitats de cooperació internacional.

Fa set anys, Firmin Gémier va fundar la Societat universal del Teatre, la qual acaba de celebrar un Congrés a Zuric, que ha reunit delegats de nou països europeus: Anglaterra, Austria, França, Holanda, Hongria, Itàlia, Romania, Suïssa i U. R. S. S. Alemanya, que havia pres part activa als precedents Congressos d'Hamburg, de Barcelona i de Roma, per raons que el govern hitlerià no ha declarat, però que són fàcils de suposar, no hi ha tingut cap delegat oficial, i els oficiosos no han parlat. Però el conegut crític berlinès Alfred Kerr, expulsat d'Alemanya, pronuncià una violenta diatriba contra el nacional-socialisme. «Per voluntat dels nous amos del país — digué —, l'escena alemanya, completament sotmesa a la política, no és més que un munt de ruïnes.»

En les set laborioses sessions del Congrés de Zuric han estat tractades les següents qüestions: situació de les companyies professionals davant la competència dels aficionats; intercanvi d'artistes i de directors entre els diferents països; organització nacional i internacional de l'escena; la indústria teatral; la indústria radiofònica; la indústria cinematogràfica; els autors dramàtics així com l'art i la indústria de l'espectacle en l'ordre corporatiu italià; l'estatut d'adaptació de les obres estrangeres; la propaganda en favor del teatre, en particular per T. S. F.; les representacions de teatre clàssic a Itàlia, etc., etc.

Com es veu, els promotors de la Societat Universal del Teatre atenen tant la defensa dels interessos corporatius de tots els treballadors de l'escena en el pla internacional, com l'avanç de l'art del teatre, no solament mitjançant una col·laboració o un bescanvis d'idees, sinó també amb una ajuda mútua efectiva.

Entre les decisions del Congrés, hi ha la creació d'un *Butlletí internacional del Teatre*, que l'any passat fou proposada al Congrés de Roma per Charles Vildrac. Aquest òrgan apareixerà aviat a Roma, sota la direcció de Silvio d'Amico.

Ettore Petrolini

«Petrolini — ha dit Benjamin Crémieux — no és solament un actor còmic, i l'únic gran actor que s'hagi manifestat a Itàlia després de la guerra: és el teatre mateix. Totes les qüestions que es poden plantejar sobre l'esdevenidor del teatre i sobre la seva essència, ell les resol sense esforç. Petrolini es relliga a la gran tradició llatina, o més aviat mediterrània, de la *commedia dell'arte*, dels barquers del Pont Nou i de l'Africa del Nord, dels mims de Marsella i dels exhibidors de putxinellis.»

Potser la gran força del teatre no és l'inèdit de l'espectacle, sinó la representació, com més intensa millor, dels temes llegendaris i dels sentiments familiars. Per això, Petrolini reprèn els temes senzills, eterns, de la vella comèdia italiana, o bé hi redueix els temes nous que agafa.

Aquest home, que al music-hall cultivà un gènere entremig del de Dranem i del de Chevalier, és ara objecte de l'atenció i de les lloances dels intellectuals. Darrerament, ha treballat a París, amb un gran èxit de crítica.

Preguntem, amb Joan Tomàs: quin empresari s'anima a portar-nos-el a Barcelona?

Les minories al teatre

De pocs anys ençà, sobre l'escena alemanya, s'haurà vist tot, en matèria política. Els problemes més inesperats hi han estat portats per autors que volien estar al dia, i sovint no han fet més que avorrir el públic.

Amb el nou règim, en teatre, el que s'ha fet ha estat substituir una tendència per una altra, i seguir avorrint el públic.

El Teatre d'Estat, per cloure la temporada, ha ofert una obra titulada *Andreas Hollmann*, original d'un mestre silesià, i que es desenrotlla entre els alemanys de Txecoslovàquia.

Sembla, segons les ressenyes, que la tendència de l'obra és completament conforme al dret de les minories segons la fórmula de sigui de propaganda del germanisme. Ginebra, cosa que no impedeix que l'obra

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Telèfon 18710

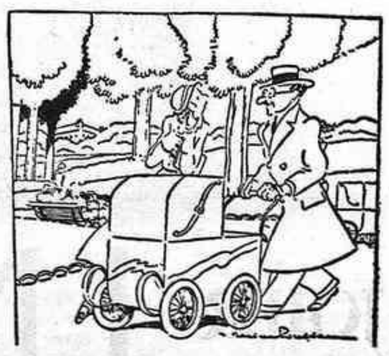

—Oh, què has fet? Aquest no és el nostre nen!
—No cridis, no cridis; ja ho sé... però el cotxet és millor que el nostre.

(*Ric et Rac*, París)

V. Escudero i el ball espanyol

Com cada any, en aquest temps, Vicente Escudero ha passat per Barcelona. L'hem pilotat com sempre. I, naturalment, hem viscut vuit dies de flamenc intensiu. Toros sempre que n'hi ha hagut. Bar del Manquet a diari. I no hem deixat de visitar ni una de les mil i una cases de vins andaluses que hi ha escampades pel barri de les Drassanes... Els Burrull; Maera; la María del Rocío; els Amaya, aristòcrates de Somorrostro; el Canalejas; Gabriela la Gaditana, l'ex-gran ballarina, avui a la misèria; la Palmira Escudero; la mare d'aquella Joselito, que ara triomfa a París...

Carmita en «Goyescas» de Granados

Per les cases de vins, quan veuen entrar Escudero, amb el seu *dandinement* característic, el seu imponent abric clar de *vedette* cinematogràfica i la seva corbata color de sang de bou, el prenen pel que no és. Per estranger. Més exactament, per *primo*. I tota la gitaneria se li tira al damunt amb aquella voracitat feroç que impera en aquests *colmados*. Però quan s'adonen que *chanela romanó* (que parla l'argot gitano), i que aquell que tenen al davant és *Escudero, er auténtico* i *er mejó bailarín flamenco der mundo*, la cosa canvia d'aspecte. I la voracitat feroç es converteix en una cordialitat llepissosa que embafa. De seguida es fan amics. Ell porta el *son* amb els seus. I l'altra nit, a La Feria, davant un auditori reduït de tocadors i balladors, Escudero va donar un curs complet, teòric i pràctic, de ball flamenc.

No parlarem de la seva *tournée* per Amèrica del Nord. Hauríem de repetir, augmentant-les, les dades apoteòsiques de l'any passat. En 1933, ha donat més concerts que en 1932. Ha recorregut els Estats Units de Nord a Sud i d'Est a Oest. Ha actuat a Mèxic i al Canadà. I ha portat més dòlars que l'any passat. Ve molt cansat. Més que pels concerts en si, pels nombrosos embolics administratius — plets, incompliments de contracte, etc. — que a Amèrica maregen tots els artistes de renom. La pròxima temporada no hi tornarà. Vol descansar. I dedicar-se a treballar a Europa. Fa dos anys que negligeix el Vell Continent. De moment, ja té un contracte per a actuar a la tardor en el teatre dels Champs-Elysées de París.

No insistim. I parlem de coses més recents. La Argentinita — no confondre amb la gran Argentina! — i la seva companyia de balls espanyols van presentar fa poc al teatre Falla de Càdiz *El amor brujo*. Aquesta tropa estava composta d'elements francament mediocres. La Macarrona, la Malena i la Fernanda, unes que foren i ja no són, i la més jove de les quals té setanta anys; Rafael Ortega, un ballarí efeminat i dolentíssim — una mena de Subiela —; Pilar López, germana de l'Argentinita, i Antoñito de Triana, un ballarí de *claquettes*. Alguns dies després, aquesta companyia va debutar al teatre Español de Madrid. I fou acollida amb uns elogis superlatius del grotesc més pur. Hom afirmà amb aplom que Càdiz és el centre del ball flamenc. Que cal retornar a l'estil de Càdiz. Que el públic d'allà és el més difícil i el més entès. Ernesto Halffter digué que fins el 15 de juny, dia del debut de la companyia, Espanya no comptava en la història del ballet. García Lorca, tan exagerat com sempre, afegí que allò *era lo más grande que se ha visto*. I Edgar Neville s'atreví a afirmar que el ball del ridícul Ortega era tan important com l'obra de Velázquez. Davant aquesta ignorància massissa de la intellectualitat madrilenya, Escudero s'enfadà de valent. I es féu fer un interviu, en el qual atacava amb violència animal l'Argentinita i la seva gent. Les seves declaracions caigueren com una bomba. Durant molts dies, no es parlà a Madrid d'altra cosa. I ara, hem volgut que ell ens parlés d'aquest sorollós assumpte.

—Aquest *Amor brujo*, tan feble — ens diu —, no té res a veure amb la música de Falla, filla d'un temperament formidable. L'èxit que ha tingut a Madrid? Res. Una *camarilla* d'amics influents. El flamenc ha d'ésser sever, amb nervi, mai frívol. Sobretot quan el balla un home. Càdiz... Càdiz... Una altra llegenda forjada per la *camarilla*! El pitjor que podríem fer seria retornar a l'estil de Càdiz... *Meneitos de caderas y retorcimiento*...! Tornaríem a fer riure el món. Sobretot ara que el ball espanyol s'ha tret del damunt totes aquestes deliqüescències. Càdiz... Càdiz... A Granada es balla cent mil vegades millor!

—Què opines de les ballarines i els ballarins espanyols d'ara?

—Ballarines, només n'hi ha tres. Per mi i per tot el que vulgui ésser franc. La Argentina, la més artista; Carmita, la més completa, i la Carmencita Amaya, la més flamenca.

Tothom coneix la Argentina. De la Carmencita Amaya, la del bar del Manquet, n'hem parlat ací moltes vegades. Però qui és Carmita? Es la *partenaire* d'Escudero. Quan va actuar a Novetats, ja ens adonàrem del temperament i de la seguretat tècnica d'aquella noia.

—Per què dius que Carmita és la més completa?

—Perquè no hi ha cap ballarina espanyola—i si no que aixequi el dit! — que balli com ella des dels balls bascos fins el més pur ball gitano, passant pels de totes les regions, fins i tot la sardana. Per cert que a Amèrica li feien repetir la vostra dansa. Carmita interpreta també música clàssica: Falla, Albèniz, Granados, Turina... I cadascun dels seus balls amb la tècnica i el caràcter adequats. Tècnicament és una meravella. Figura't que en el *Bolero* executa una «cuarta» (*entrechat-quatre*) i un «rudisán» (*rond de jambe*), les dues coses en l'aire i abans de caure sobre el peu esquerre. En el flamenc, no és *coixa*, com vulgarment es diu, sinó que *redobla* amb els dos peus. Ja que hem parlat de l'*Amor brujo*, voldria que la veiessis ballar la *Dansa de la por*. *No tiene compañera*! A Amèrica l'han tractada admirablement.

—I dels ballarins, què?

—A Madrid n'hi ha un, el Estampío, que, ballant per *alegrías*, és l'únic. I en canvi no treballa gairebé mai. Aquest és el que havien d'haver cridat per a l'*Amor brujo*! Dels altres no n'hi ha cap que m'interessi.

—He llegit en algun diari madrileny un interviu fet a Sidney Franklin, en el qual aquest torero (?) nordamericà et tractava molt malament.

—No me'n parlis! M'interessa que surti el que et diré. A Amèrica, Franklin feia córrer que a Espanya havia tingut més èxit que tots els toreros espanyols. Indignat, vaig dir als periodistes que tot allò eren fantasies. I, naturalment, ara es venja. El que m'estranya és que, després de defensar jo el toreig espanyol a l'estranger, un diari espanyol aculli les declaracions d'aquest indocumentat.

Es l'eterna història. Ningú no és profeta en la seva terra.

SEBASTIÀ GASCH

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Excursió col·lectiva a
ROMA
amb motiu de la celebració de l'Any Sant
15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès
Pròxima sortida: 22 de juliol de 1933
DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

Balneari de Cardó
(Província de Tarragona)
Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre
Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.
Estació ideal dels infants.
Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.
Pensió completa des de 15 pessetes.
Habitacions des de 4 pessetes.
Xalets per a famílies.
REFERÈNCIES:
S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

A LA RECERCA D'UNA DEFINICIÓ

La novel·la catòlica

En el curs de la redacció de la seva important *Histoire de la philosophie*, Emile Brehier es trobà, en arribar al capítol corresponent als primers segles després de Jesucrist, amb el problema concret de les relacions entre el catolicisme i la filosofia. Es que hi ha veritablement una filosofia catòlica? L'adjectivació aquesta no repugna al concepte de filosofia, per la qual entenem una activitat d'ordre purament racional?

No, no hi ha una filosofia catòlica, conclou l'illustre historiador. En tant que els catòlics fan filosofia, és a dir, es deixen conduir en llurs sistematitzacions ideològiques per les pures exigències d'una intelligència aplicada a les dificultats filosòfiques, els resultats als quals arriben són independents de llur condició de creients, i recíprocament, en quant els resultats que anuncien revelen llur condició de creients, ells deixen d'operar en els límits de la filosofia per introduir-se en uns dominis condicionats per una dogmàtica i una revelació extrínseques per essència a la filosofia.

Posat així el problema, els pensadors de l'altre bàndol han estat a prop de donar la raó a Brehier. La raó sense la fe, heus aquí la filosofia, diuen tots a cor; però Maritain, en el seu darrer llibre *La philosophie chrétienne*, s'ha cregut obligat a avençar unes precisions sobre aquesta qüestió que ens apar massa clara per no sospitar suspecta aquesta claredat.

Tot això seria definitiu si ens haguéssim de resoldre a considerar la *natura* de la filosofia, la filosofia en si abstractament, producte d'una intelligència bàrbarament separada de l'home; però fent-ho així, ens movem en el domini de les abstraccions, en el mal sentit de la paraula, és a dir, entenent per abstracció allò que no subsisteix separat de les condicions que en fan real l'existència. Cal decidir-se a considerar no la *natura* de la filosofia, sinó l'*estat* de la filosofia; cal abandonar aquella abstracció per la terrible i ben dramàtica concreció de l'*estat* de la filosofia, estat d'una intelligència en l'home, en l'home que pensa i que viu d'una vida que participa de la Vida. Aleshores sí que ens trobem encarats amb una filosofia que traeix la seva cristianitat. Hi ha una filosofia catòlica perquè el catolicisme ha provocat problemes inèdits. Així el problema filosòfic de la creació és diversament plantejat ara de com ho fou en temps de Plató. Hi ha una filosofia catòlica, perquè una cosa és marxar i una altra marxar d'acord amb un punt de partida, evitant viaranys possibles, però vedats per un seny superior, i orientant-se vers una fita que encara que brilla d'una llum que no és de naturalesa filosòfica, no sols no nega aquesta, sinó que apar com la seva suprema illuminació en unes condicions que sobrepassen i prolonguen les que es realitzen efectivament en la nostra vida imperfecta.

Ben presents a l'esperit les definicions ofertes pel llibre de Maritain, hem llegit el darrer llibre de Charles du Bos: *François Mauriac et le problème du romancier catholique*, ensems que rellegíem els volums de crítica de Massis, i hem pogut comprovar que el problema tan debatut de la possible existència d'una *novella catòlica* es planteja i es resol en termes parells a aquells que hem vist vàlids per al problema de la *filosofia catòlica*.

També la natura de la novella no exigeix sinó una fidelitat a la realitat a tot novellista que vulgui jugar net en els seus dominis; però, posat a compondre, el novellista catòlic operarà d'acord amb unes regles de perspectiva que el novellista que obra al marge dels valors religiosos ignora i algunes vegades ignora a gratcient. Perspectiva, diu aquest — d'acord amb un text famós de Nietzsche —, doncs illusió; posem totes les coses en un mateix pla! Des d'aquest punt de vista, ell no podrà veure en una novella catòlica reeixida sinó una obra que fa intervenir uns estats d'ànim específics, però la introducció dels quals de cap de les maneres no justifica l'acceptació d'una novella, en tant que catòlica.

Des del punt de vista del crític dotat del sentit dels valors religiosos, la diferència en canvi és notòria. El novellista catòlic opera segons una perspectiva que és una jerarquia, i això no perquè truqui les coses, sinó perquè tot estat psicològic porta inscrit un signe de latitud. Es així que la visió monòdica de la vida que té l'escèptic és substituïda aquí per una visió polifònica, hi ha consonàncies i dissonàncies. Cada cosa revela o un pes o una aspiració ascendent, cada cosa es troba enmig d'aquelles dues postulacions que assenyalava Baudelaire, postulació envers Satanàs, postulació envers Déu. Totes les coses s'ordenen d'acord amb llur pròpia naturalesa.

François Mauriac

Un exemple que el llibre de Charles du Bos ens proposa incidentalment aclara enormement aquesta obscura qüestió. Nosaltres veiem la gent dividida entre dos bàndols, els que fan el mal, reconeixent-ho i són temptats de dir amb Mauriac: «*Proveu-me que tots aquests escrúpols són somnis, a fi que pugui fornicar sense aquesta angoixa...*», i els que fan el mal sense voler convenir que el mal sigui mal. Transposem això al domini de la novella i veurem que la novella que respecta els valors religiosos, implícitament, per la natura mateixa de les coses, situa els sentiments, els actes i les persones en una escala de valors; les coses no solament *són*, sinó que *valen*. Dostoievski, per exemple, és d'aquests, i el *Faust* de Goethe també, on l'heroi es salva perquè no aconsegueix fornicar sense angoixa. I les obres de Baring i algunes de Mauriac i també algunes de Bourget i fins de vegades Gide. No en voldria altre exemple que *La porte étroite*. Massis ho ha dit clarament. Mentre fa de novellista, a Gide li surten pàgines catòliques, però així que traeix la novella i es posa a fer de pensador, aleshores tot canvia i no hi guanyen ni la filosofia ni la novella.

Demés, el novellista religiós es troba a mil llegües de la novella que vol explicar-ho tot. Ell posseeix un sentit enorme de la llibertat i creu fermament en l'aventura del Segismundo calderonià. S'interessa per la psicologia, però no n'és un fanàtic. Quant a la matèria de les seves novelles, res no pot limitar-la, sempre i quan el punt de vista sigui pur, és a dir objectiu, és a dir encara d'acord amb les regles rigoroses de la novella! *Purifier la source*, aquest és l'anhel constant de Mauriac. Si el punt de partida és net, les coses apareixeran amb l'opacitat que els pertoca, transparentant més o menys un món espiritual, una emoció lírica que és aquella que trobem latent en totes les obres grans de debò, des dels poemes homèrics fins Dostoievski, un món al qual no tenen accés les ànimes tèbies, impotents.

«Ho trobo massa llarg», deia una dona al seu marit tot assistint a una representació wagneriana. «*Jo et trobo a tu massa curta*», replicà el marit. En el fons, potser tot és una qüestió de capacitat.

J. P.

CLASSIFICACIONS ARBITRARIES

La lluita de les generacions

El darrer quadern de *La Revista*, ja comentat laudatòriament en la plana frontal de MIRADOR, ha tingut, gràcies a la distribució de noms que forma les cinc llistes que constitueixen la part més extensa i nodrida de l'índex, un abast i un ressò de polèmica i de lluita entre dues generacions que em sembla interessant de recollir i comentar.

Aquesta polèmica ha tingut origen, evidentment, en la divisió que Lòpez-Picó va fer, en distribuir els seus qüestionaris, entre collaboradors de *La Revista* i la nova *generació*. Aquesta divisió en generacions, ultra les seves falles d'exactitud, té una imprecisió tan gran que ha fet incloure en la primera llista, la més nodrida (qui no ha passat, entre els literats o aspirants de literat, a Catalunya, per les planes generoses i obertes de *La Revista*?), individualitats que, sense cap dubte, pertanyen cronològicament i àdhuc espiritualment a la generació de la dictadura (per situar-la en una data fàcilment caracteritzable) com Díaz-Plaja, i Jeroni Moragues, Sànchez-Juan i M.ª Teresa Vernet, mentre en l'altra barrejava en una confusió curiosa els joveníssims Ignasi Agustí i Joan Teixidor amb Just Cabot i Joan Duch. Ja Carles Soldevila, en un dels seus incisius *Fulls de Dietari* assenyalava l'arbitrarietat subjectiva d'aquestes divisions en generacions. El poeta J. V. Foix, malgrat tot, se les ha pres seriosament, segons podia despendre's del seu comentari del dia 2 a *La Publicitat*, i ho ha aprofitat per a concloure, cotejant les respostes de la que en diríem generació de *La Revista* amb la contestació de Joan Teixidor, a qui pren com a exemple de la *nova generació* (en aquesta resposta hom gosa discutir o posar en dubte el valor absolut de la promoció posterior a Maragall) que en el camp dels nouvinguts a la intellectualtat catalana hi ha una minva considerable de patriotisme; que Catalunya no és ja el comú denominador dels ideals d'aquest estol de joves escriptors, com ho era i ho segueix essent — nominalment, almenys —, d'aquells que formaven part de la llista important de collaboradors de l'obra constant de Lòpez-Picó.

Joan Teixidor ja ha contestat, en un to molt més defensiu que ofensiu (ben singular, donats els seus vint anys), aquest retret de manca de patriotisme. Pacifisme universalista, en ares del qual hom sacrificarà, si cal, àdhuc les peculiaritats racials. Aquesta idea bàsica, deixatada en una mica de poesia, no arriba a perdre una mena de puerilitat idíllica que no justifica pas gens les reserves fonamentals que posava Joan Teixidor a l'obra de la generació anterior. Hom veu que ell ha pensat més a defensar-se que a fonamentar la seva opinió. Per un dels ja esmentats atzars de classificació, jo, que em puc trobar enclòs en el blasme collectiu de poc patriotisme que Foix adreçava a la nova generació, vull mirar de situar amb una mica d'objectivitat els termes de la qüestió.

En primer lloc, J. V. Foix assegura que aquest mateix número de *La Revista* s'hauria exhaurit el mateix dia d'ésser posat a la venda, quinze anys enrera. No obstant, que això no s'esdevingui avui no serà pas per les signatures, que són, amb escreix, les mateixes. Seria, doncs, degut a la major identificació del públic català d'aleshores amb els ideals de cultura catalana? Els que coneixem els tiratges dels llibres de versos, que eren, pot dir-se, l'*única* expressió dels intellectuals catalans d'aquella època, posarem, en canvi, en dubte una tal afirmació, i pensarem, més aviat, amb Domènec Guansé, que el veritable panorama literari de Catalunya, en aquell temps, era el que ell exposa en aquests mots: «Tots els gèneres susceptibles d'esdevenir populars — novella, conte, teatre —, eren morts. Els Jocs Florals passaven un dels seus habituals moments de desprestigi. El periodisme català es movia en uns límits molt estrets. El professionalisme era gairebé inexistent. La Mancomunitat era gairebé per a tots una esperança. La glòria i l'ambició de mant poeta, que havia escrit un llibret de trenta pàgines, era la d'ésser-hi collocat. Després d'un tal èxit, hom podia lliurar-se a cor obert a la burocràcia i restar en un gran silenci espiritual per tota la vida.»

En aquesta llarga llista de collaboradors de *La Revista* hi ha massa noms que fan pensar en l'exactitud d'unes tals paraules. On és llur patriotisme positiu, no nominal, si han desertat del lloc d'honor que, amb justícia o sense, hom els havia permès d'ocupar? Es clar que podeu destacar quatre noms, singularment — Fabra, Lòpez-Picó, Carner i Riba —, que són vivents testimonis de fidelitat fecunda i gloriosa a llur tasca i a llur pàtria, però la generació que va embadalir-se amb la pirotècnia pretensiosa del difunt Xènius ha compartit, en bona part, l'eixorquia que féu moridora l'obra del Pantarca.

L'esforç dolorós i fecund de popularitzar la nostra literatura, de donar-li un contacte cordial amb el poble, encara és per fer. Durant la dictadura hom va assajar-s'hi, i potser actualment les úniques excepcions que es salven en aquest panorama desolador de depressió del nostre mercat literari són precisament aquelles figures com Sagarra, Bertrana, Soldevila, Puig i Ferreter, Llor, que van llençar-se, superant el cenacle i els Jocs Florals, a la novella i al teatre susceptibles d'interessar el poble. Potser sí que aquest fóra el retret més justificat que hom pot llençar en cara de la nova promoció d'intellectuals d'origen universitari: aquest menyspreu, característic també de la nova promoció madrilenya, dels «tractes amb el poble», que no han pas de voler dir, necessàriament, rebaixament de to ni renúncia als ideals. Però em sembla que aquest retret no és pas el poeta Foix el més indicat per a fer-lo, ben mirat.

Allò que es dolorós, en canvi, perquè és un signe de poca vitalitat, és veure acoblats damunt unes mateixes planes un Rucabado i un Jordi Arquer, comunista, pel fet d'ésser *La Revista* l'única publicació literària existent. Allò que ens hauria de fer meditar a tots és el silenci de la nostra intellectualitat indiferent, sembla, davant de l'espectacle vergonyós de la mort del nostre teatre, i de la decadència, que és inútil amagar, del nostre llibre i de tota la nostra cultura, en plena autonomia. I per això em sembla la posició més eficaç la de Jordi Rubió, que en la seva contesta, diu: «Tan injusta és la insolidaritat amb la generació anterior com amb la següent, però la posició en aquest últim cas és més ofensiva. Sol adoptar un to de poca confiança en la intensitat amb què les promocions més joves comparteixen l'ideal comú. El qui pensa això, s'equivoca, encara que les aparences semblin donar-li raó alguna vegada. Per aquest convenciment no sabria pas què contestar a la pregunta de quin concepte tinc format del present. El present el formen tots, i és irreductible a fórmules, perquè abans que tot és acció.»

I avui, com sempre, el veritable patriotisme no és altra cosa que això: l'acció fidel i constant de cada dia. No ho hauríem oblidat, potser?

RAFAEL TASSIS I MARCA

ELS LLIBRES

«Pàgines escollides de Ramon Llull»

Damunt MIRADOR mateix apareixia un dia una queixa pel poc interès desvetllat entre nosaltres pel setè centenari del naixement de Ramon Llull, que gairebé coincideix amb el primer de la Renaixença catalana.

Es deia, en la nota esmentada, que ben pocs catalans saben ben bé qui era Llull i molts menys són encara els que n'han llegit alguna cosa.

Precisament, en aquella nota — concebuda en termes generals i que no tenia res de bibliogràfica — s'insinuava alguna cosa de l'escassetat d'edicions lullianes i de la dificultat, per al gros públic, d'heure-se-les amb les obres completes començades a publicar a Palma de Mallorca a principis de segle.

Des d'aquesta pàgina, lloc més indicat, podríem assenyalar algunes obres editades a Barcelona els primers anys de segle, la majoria, ens pensem, difícils de trobar. Però el que cal remarcar és que en la collecció *Els Nostres Clàssics* de l'Editorial Barcino hi ha ja quatre volums lullians, i la mateixa casa acaba d'incloure en la seva *Collecció popular* un volumet de *Pàgines escollides*, triades i anotades per R. d'Alòs-Moner, posant així en mans de tothom un compendi de l'obra lulliana que ha de rendir importants serveis per al coneixement del nostre escriptor màxim.

Gravat al boix del «Liber de ascensu et descensu intellectus», de Llull (València, 1512), simbolitzant la jerarquia dels éssers i els diversos atributs de la ment

El compilador, a fi de donar una mostra de la copiosa i variada producció lulliana, ha dividit la seva obra en les seccions: Novellística i narrativa, Apologètica, Filosofia i teologia, Ciència, Didàctica i moral, Poesia, i ha fet precedir cada una d'elles d'una breu explicació, i el conjunt, d'una nota preliminar.

Amb dir que el llibre és publicat per l'Editorial Barcino i que Ramon d'Alòs-Moner es doctorà en Filosofia i Lletres amb una tesi lulliana, i que en la seva bibliografia figuren diversos estudis sobre Llull i l'edició d'algunes obres, el lector poc familiaritzat amb les activitats dels nostres erudits podrà fer-se càrrec de la solvència d'aquesta edició vulgaritzadora, acurada i de format còmode, que en 168 pàgines dóna un bon *aperçu* de la producció catalana d'aquella figura medieval que per ella sola ja justifica l'existència d'una literatura.

Els nostres temps — i sobretot per a la majoria de lectors, i encara més en un país poc avesat a llegir — són d'antologies i compendis. Res de tan útil al gros públic, i més tractant-se de revelar-li un autor que ha escrit molt i sovint sobre temes que no són a l'abast de tothom.

Mapes i Guies
per a Automobilistes i Alpinistes
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal:
PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Acaba de publicar-se el llibre de
JAUME BOFILL
UNA POLITICA CATALANISTA
Preu: 4 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

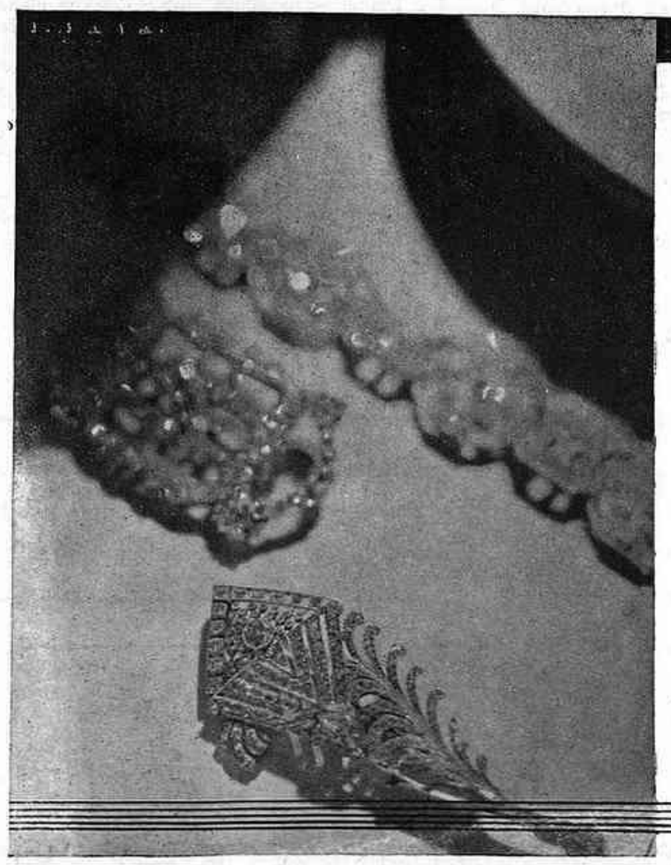
Només les pedres engalzades amb un art refinat mereixen el nom de joies
JOIER J. ROCA
Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardí, 2

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER i CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

The Majorca Sun and The Spanish Times
El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans
25 cèntims en tots els quioscos

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

UN QUIOSC - ECLIPSI

Construcció en moviment

L'obstinació que mesos endarrera havia posat a cansar els lectors de MIRADOR amb exemples de construcció mòbil — que anomenem *Actar* — havia sofert un eclipsi, el qual ara s'acaba, ja que em proposo de tornar a parlar d'edificis que es belluguen. No

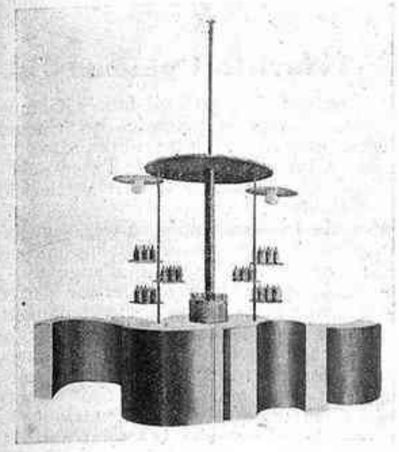

Aspecte del quiosc-eclipsi a punt de funcionar

he abandonat la partida, ni penso abandonar-la; i si durant aquest temps m'he presentat en altres escenaris, a fer-hi altres papers, ara torno a aquest escenari d'*Actar*, a fer el paper de ficar la banya al mateix forat de sempre.

L'eclipsi s'ha acabat, i vinc a parlar-vos d'un edifici-eclipsi, o sigui d'un pavelló que apareix i desapareix, que es mostra i que s'amaga. He passat mesos estudiant-lo i, gràcies a la collaboració de l'enginyer Marcel Terrades, ara està resolt en tots els seus detalls constructius i dinàmics, i només li falta donar el petit pas que va del projecte a la realitat corpòria. En faré una explicació, com més plaent possible, i deixaré per a altres publicacions més tècniques i feixugues que MIRADOR el detall mecànic de l'edifici.

El propòsit que em guià, quan vaig començar l'estudi en qüestió, fou, naturalment, produir un edifici en el qual les formes fossin filles de les obligacions imposades pel moviment mecànic i de cap manera filles del «gust» maquinista. Vaig proposar-me, doncs, el problema d'un edifici que s'hagués de moure, i després de rumiar-ho nit i dia, i a la ciutat, a la mar i al desert, vaig concloure que el que calia fer era un quiosc per a un carrer cèntric; quiosc, suposat de begudes, que fos susceptible d'aparèixer i desaparèixer de la superfície de la via pública, mitjançant un moviment de translació vertical. Em vaig dir, i actualment n'estic més que convençut, que aquesta mena de quioscos-eclipsi haurien d'ésser obligatoris als carrers centrals. Hi ha dies que la via pública ha d'ésser neta de noses — dies de gran festa, de manifestacions públiques o de metralladores als carrers. Aquests dies, l'autoritat, tocant uns quants botons elèctrics, faria desaparèixer els quioscos de la via pública, i la deixaria rasa com la palma de la mà.

Posat el problema, està, com tots els problemes, mig resolt. El meu quiosc havia d'amagar-se dins una cabina, sota terra; i mitjançant un moviment de translació vertical, havia de passar per un forat (cobert per una trapa) i brollar a la via pública. Vaig suposar el forat i la trapa circulars, i, per conseqüent, les formes dels elements que havien de passar pel forat havien d'ésser cilíndriques per obligació.

Un cop d'ull als gravats ajudarà a compendre l'explicació que segueix. Suposem que tot l'edifici és sota terra. El vianant observa una trapa circular, arran del paviment, sobre la qual pot caminar. Comença el moviment ascensional, i aquesta trapa puja, empesa pel mecanisme de l'ascensor inferior. La trapa va pujant, i apareixen una sèrie de tiges que la suporten, les quals van seguides d'un cilindre de planxa metàllica, apte per a desplegar-se en taulells semicilíndrics, com mostra la figura. Aquest desplegament es verifica quan la plataforma inferior del quiosc arriba a nivell de paviment. Pel centre d'aquesta plataforma pugen i baixen els plats i les ampolles, i el moviment d'aquesta funció arrossega el d'una tija fina que puja i baixa per sobre la plataforma superior que abans era tapadora del forat i ara ha esdevingut coberta de l'edifici. De sota aquesta plataforma superior es despleguen uns cercles de metall, portadors de llums elèctrics. El pivot de gir d'aquest cercle té el mateix eix que les tiges metàlliques que suporten els prestatges, circulars i giratoris, per a vasos, ampolles i altres estris del comerç de la beguda.

* * *

«I què?», dirà més d'un lector. La meva resposta no pot ésser ni superbiosa ni massa humil. L'edifici mòbil que us presento té qualitats mitjanes—o qualitats i defectes que es compensen en una mitjania. Es cert que és «poca coseta», però també és cert que aquest quiosc constitueix una temptativa deliberada (em sembla que la primera en construcció d'edificis) de casar el problema de la forma amb el del moviment. Aquesta temptativa surt del terreny de l'enginyeria, per posar-se al pla de l'art (d'aquesta modalitat de l'art de construir, que anomenem *Actar*). També és cert que aquesta provatura sincerament maquinista dóna unes formes cilíndriques, que no són les cúbiques del pseudomaquinisme usual—això és prou interessant de constatar. I, per fi, també és evident que, en aquest edificiet, les «raons mecàniques» són realment «raons» i no preferències de gust ni tòpics d'estil. He sostingut que els actarians no havien de «provar d'assassinar *Actar* amb l'estilet emmetzinat de l'estètica». Ací, de l'estètica de l'arquitectura quieta,

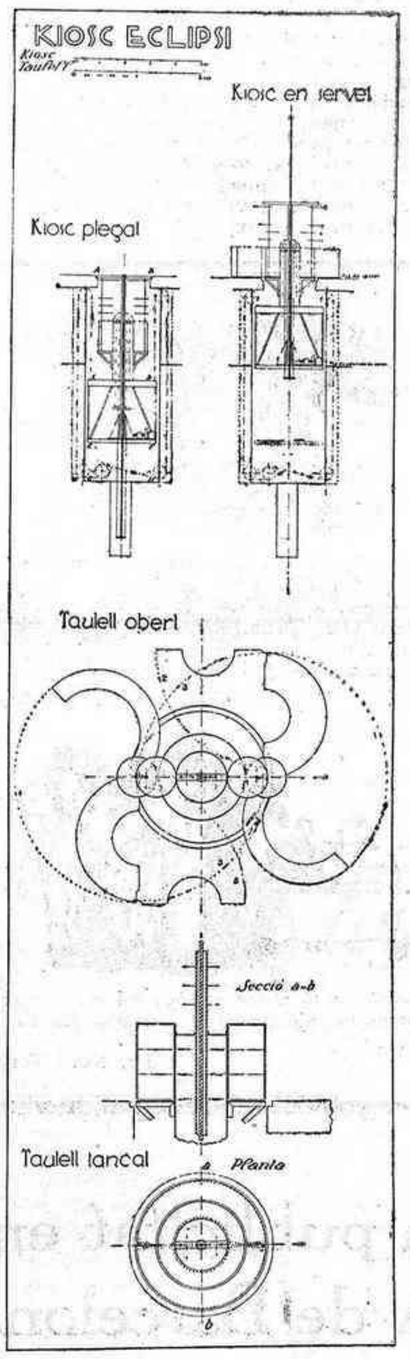

Planta i seccions del quiosc-eclipsi en servei i tancat

no n'hi ha rastre. He tingut la sort que el quiosc *m'ha sortit* «lleig»: això li dóna la seva força provatòria.

NICOLAU M.ª RUBIO
Arquitecte

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCI LS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

PROJECTOR

Els Amics dels Museus

Amb motiu de l'exposició de la col·lecció Rocamora, el nostre col·laborador Joan Cortès lloava en aquestes mateixes pàgines la tasca dels Amics dels Museus, sense reserves de cap mena, ja que, en efecte, res més sinó lloances mereix la primera demostració de vida de la nova entitat, i, jutjant pel seu títol, anàleg al d'altres fundacions forasteres i suposant, per tant, que les finalitats i maneres de dur-les a cap serien també idèntiques, ningú no es negaria, en principi, a subscriure tot elogi que es faci als Amics dels Museus en la tasca de coadjuvar a l'acció de les corporacions de govern que han de vetllar pel nostre patrimoni artístic mantenint institucions adequades a la conservació i acreixement d'aquest.

Però, mirades les coses de prop, és impossible de contenir una certa estranyesa davant alguns extrems del programa dels Amics dels Museus.

Un d'aquests extrems sorprenents és, per exemple, que l'esmentada entitat es proposi de fer-se concedir subvencions de les corporacions públiques. Com si aquestes no poguessin concedir-les directament als museus, sense necessitat de cap intermediari. Com si la finalitat d'uns Amics dels Museus no hagués d'ésser, precisament, la de fer de mecenas, i no pas la de demanar subvencions per a ells.

Una altra cosa curiosa és la petició elevada pels Amics dels Museus a la Junta de Museus sollicitant que els seus membres tinguin entrada gratuita als museus. La setmana passada reproduïem un tros d'una carta d'un director d'un teatre parisenc a un diputat que, allegant ésser del grup parlamentari de defensa dels espectacles, demanava tres butaques. «El primer acte de defensa de l'espectacle—li contestava—és agafar el costum de pagar entrada.» Igualment es podria respondre a tan singulars amics, que el primer acte d'amistat és pagar entrada als museus, almenys, i que si haguessin demanat pagar el doble, llavors encara haurien donat una millor prova d'amistat als museus.

Facècies futuristes

El moviment futurista iniciat per Marinetti, que pertot on arribà passà aviat de moda, trobà en el feixisme una mena de consagració oficial.

Recentment, a Milà, ha tingut lloc un Congrés futurista, complementat amb una exposició, un àpat i la inauguració d'una galeria permanent d'art futurista, sostinguda per la municipalitat i deguda a la iniciativa del pintor Prampolini.

Al mateix temps, s'ha retut homenatge a Umberto Boccioni, pintor futurista mort a la guerra, amb una exposició de les seves obres i una altra de noranta «aeropintors». El programa de l'aeropintura consisteix a traduir plàsticament els estats d'ànim, les imatges i els espectacles oferts pel vol.

El futurisme ha creat també el «paisatge còsmic», que el *Corriere della Sera* defineix com un «somni aeri d'aventures psicològiques entre els astres».

Els crítics remarquen el talent de l'abans esmentat Prampolini, dotat, diuen, d'una «sensibilitat interplanetària», i el de Munari, autor d'una *Radioscòpia de l'home modern*: un esquelet humà de fusta i de metall, amb un globus dintre la caixa toràcica, símbol de l'home que porta dintre seu tot el món.

Amb l'avinentesa del Congrés de Milà, han estat examinades diverses innovacions, sobretot en l'art dramàtic. Un congressista llançà la idea del «teatre rapsòdic»: escena dividida en cinc sectors on tindrien lloc espectacles simultanis, mentre serien projectats films referents a aquests espectacles, tot plegat a fi d'habituar l'espectador «a les sensacions simultànies i al poliexpressivisme». Hi hagué igualment un «circuit futurista de poesia», sota el tema: *Boccioni i la modernolatria*. Sortí campió de 1933 un tal Pino Mastana, que, a més a més del títol, rebé un casc de metall.

Com que un Congrés sense àpat no es comprèn, en tingué lloc un, inspirat en la gastronomia futurista. Ens sap greu haver perdut el menú d'aquesta nova ximpleria. Es componia de dotze «plats plàstics» i volia ésser una «simfonia de novetats culinàries amb l'ajut de colors, de perfums i d'arquitectures». Es de creure que, per futuristes que fossin els comensals, van devorar amb més afició els espaguetis que els «meteurs alimentaris» i les «síntesis astrals».

Ensems que l'exposició de pintura, se n'obrí una de barrets futuristes. Ja en un dels primers manifestos, fa una vintena d'anys, Marinetti proclamava la necessitat de revolucionar la indumentària masculina. Amb tant de temps, però, no ha estat adoptada cap creació futurista en matèria de capells.

Per acabar, Marinetti expedí un telegrama al Duce, sota el patronatge del qual s'ha celebrat la moixiganga que descrivim:

«A tu, geni futurista de la Itàlia feixista, expressem l'admiració fervent i afirmem altra vegada que el gran feixisme volgut per tu té la seva veritable expressió artística en el futurisme italià.»

No serà pas aquesta protecció a «l'art» un atenuant del feixisme.

L'art negre al Louvre?

La reorganització completa dels museus nacionals francesos, gràcies a un projecte de llei d'un sol article presentat per Anatole de Monzie, ministre de l'Educació nacional, ha fet creure a alguns que seria possible de fer entrar al Louvre l'art negre, que no hi té cap representació. Hom espera que el nou Consell superior dels museus nacionals i els Amics del Louvre es decidiran a omplir aquest buit.

Però això sortirà molt car. En vint-i-cinc anys que fa del seu descobriment, l'art negre ha estat agabellat per uns quants museus i per alguns col·leccionistes. A més a més, els viatgers asseguren que ja no queda res de bo en tot Africa.

DE PARÍS ESTANT

Exposicions retrospectives

En finalitzar el mes de juny, París liquida oficialment la temporada. Aquesta liquidació es realitza en mig d'un agabellament impressionant de festes i de grans espectacles, com si la ciutat sofrís, cada any en aquest temps, l'afany frenètic que escomet les dames presumides quan són a la darrera joventut. Paral·lelament a aquesta agitació mundana s'acumulen tot de manifestacions artístiques de diferent caràcter i importància. Esmentar-les totes seria feina llarga. Ens limitarem, doncs, a parlar breument de les que ofereixen un major interès i seran closes aviat; deixant per una altra ocasió el comentari de les que encara tenen senyalat un mes o dos de vida.

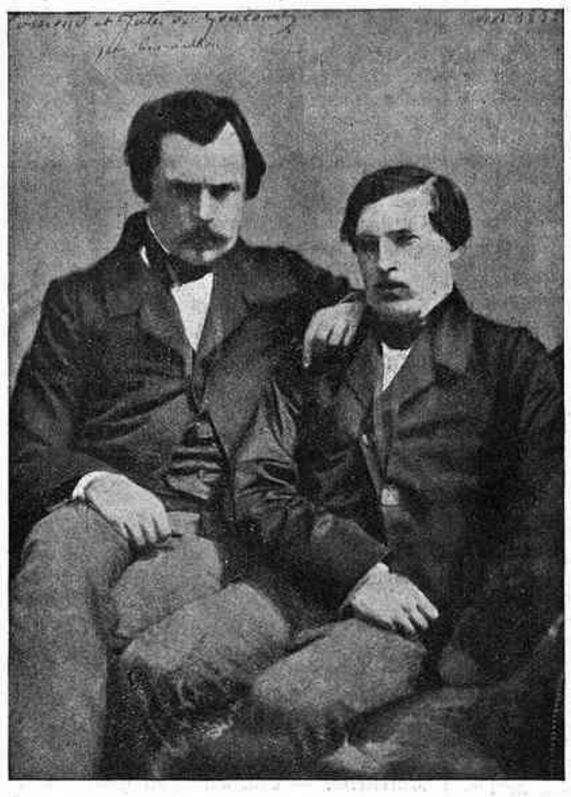

Els Goncourt en 1852

* * *

Dibuixos dels segles XVII *i* XVIII, *propietat de l'Escola Nacional de Belles Arts.*—L'escola de la rue Bonaparte posseeix un patrimoni artístic formidable i deficientment conegut. Actualment ha desendreçat algunes carpetes de la seva col·lecció per a exhibir públicament les obres dels mestres dibuixants francesos que van des de Poussin i Le Sueur fins a David i Prud'hon. Excellent conjunt. Tant com escasses en coloristes, les escoles tradicionals de França han estat generoses pel que fa a la formació de grans dibuixants. A part d'exemples isolats, com són les matisacions afinadíssimes de Claudi de Lorena i les flonjors brillants de Watteau, pot dir-se, d'una manera general, que el camí de l'opulència cromàtica no fou plenament encetat fins a Delacroix. Però, entretant, la ploma, el llapis i el burí anaven fent meravelles. Adhuc els artistes secundaris queden sovint, en aquest mestratge, gairebé al mateix nivell que els noms més famosos i ens fan plànyer la injustícia amb què la rutina admirativa per les aurèoles universalment consagrades vol ofegar els valors situats més enrera.

* * *

Estampes de Dürer i Rembrandt.—Ignorem quin criteri ha guiat els organitzadors d'aquest aplec que al Petit-Palais ens permet d'admirar alhora les personalitats contraposades de Dürer i Rembrandt. Potser és degut, només, al fet que la col·lecció Dutuit, base de l'exposició, conté gairebé completa la sèrie d'imatges gravades pel mestre germànic i pel genial flamenc. Potser ha estat pensant que res no destaca tant el mèrit de les coses com el fet d'ésser apreciades sota un fort contrast.

D'antuvi, l'estil d'Albert Dürer apareix sever i mancat de gràcia, estudiat, meditat, sense frescor. El seu art és íntim i difícil. Exigeix una observació persistent per a ésser comprès i estimat, com les persones que amaguen un cor tendre sota aparences ferrenyes. Quan els ulls s'han avesat al dibuix minuciós, sec i autoritari del burí, descobreixen paulatinament una elevada consciència que s'imposa, la intel·ligència d'un esperit potent i la novetat d'una visió implacable—tot i el que deu als mestres del Renaixement italià —, d'una visió lúcida fins a l'aridesa que, ultrapassant les aparences, descobreix els secrets profunds que menen cap a la grandesa. En els retrats, als quals Dürer deu el millor de la seva glòria i en els gravats de l'Apocalipsis és on més bé es copsa la pura voluntat de l'artista en plena sinceritat amb ell mateix, lliurant sencer el seu pensament en cada joc de línies.

Darrera la rígida disciplina de Dürer, la fuga alada de Rembrandt. La sotragada és barroera i deliciosa alhora. El «mestre del clarobscur» fa miracles de llum amb una espontaneïtat insuperable. La fa brollar d'on vol, li dóna una poixança que us condueix, mal que us resistiu, cap els seus fins. A voltes les figures submergides dintre aquesta claror són apuntades per una sola línia minsa i eloqüent, que les deixa gravitar a penes de tanta diafanitat com posseeixen. Altres vegades Rembrandt es complau en un virtuosisme delicat, pacient, que gradua amb gran domini les taques vellutades de les planxes primfilades fins a la perfecció. Però nosaltres preferim les estampes on l'instint desfermat esgarrapa el metall en plena llibertat d'interpretació emotiva; on la mà és la d'un pur vident romàntic, on la imaginació saltirona a cor què vols: la lògica pura es trenca el coll; on Rembrandt és més Rembrandt que mai.

* * *

Exposició Goncourt. — Les extraordinàries col·leccions d'art reunides per Jules i Edmond de Goncourt foren venudes, a la mort d'aquest darrer, en subhasta pública, per tal de subvenir amb el seu producte les despeses de l'Acadèmia que porta el seu nom. La *Gazette des Beaux-Arts*, amb motiu de celebrar el setantacinquè aniversari de la seva fundació, ha realitzat l'esforç difícil de reunir dintre uns quants salons, més dels dos terços de les peces dispersades. La resta està representat amb fotografies. Hi ha exposada, conjuntament, una secció bibliogràfica, humil i aclaparada per la magnificència dels tresors penjats a les parets.

Abans de consagrar-se a la literatura, els dos Goncourt ambidionaren ésser pintors professionals. Les aquarelles i aiguaforts que ens han quedat d'ells són d'una factura impecable, però poc densos de concepció. Durant tota llur vida sentiren la recança dels pinzells abandonats i es consolaren escrivint una multitud d'assaigs sobre matèries artístiques fins llavors poc estudiades i convertint llur famós *grenier* d'Auteuil en un veritable museu. Dol trobar-se tan lluny d'aquell temps que permetia, amb uns mitjans enraonats, constituir col·leccions inigualables. Els Goncourt posseïren un conjunt de Fragonard, Boucher, Watteau, La Tour i altres pintors setcentistes com ningú més no ha tingut ni probablement tindrà mai. En morir-se Jules, Edmond, el germà gran (fou llavors que l'agressiva mordacitat de Barbey d'Aurevilly li penjà aquest epítet feroç: *la veuve*), es consagrà a l'adquisició i l'estudi d'obres extremorientals. I és a ell, en primer lloc, a qui cal atribuir el fet d'haver promogut el moviment japonitzant que, en la darrera dècada del segle passat, representà quelcom semblant a l'apoteosi de l'art negre que hem presenciat de cint-i-cinc anys a aquesta banda entre nosaltres.

Que els Goncourt eren homes ben sensibles a la bellesa plàstica ens ho demostren l'encert amb què seleccionaren llurs adquisicions i la part bona continguda en els seus treballs crítics, especialment *L'art du* XVIIIe *siècle*, l'obra que els ha sobreviscut amb més vigor. No obstant, aquest talent era plagat de llacunes. Costa d'explicar-se, per exemple, la seva exagerada admiració per Saint-Aubin, pintor setcentista força mediocre, com també la indiferència amb què veieren esclatar la gran revolució pictòrica del seu temps: l'impressionisme. Mentre Zola, guiat pel seu instint, es feia el defensor de Manet i de Cézanne, els dos germans, encimbellats sobre llur prestigi de grans col·leccionistes, encoratjaven la pintura ensucrada d'alguns artistes avui plenament oblidats, pertanyents al clan que més tard s'anomenà dels «pintors de ventalls».

Els Goncourt representen un dels exemples més clars de com és difícil posseir sencer el poliedre de la sensibilitat i de com l'esnobisme pot anar perfectament de bracet amb la més escollida finor de paladar.

ALBERT JUNYENT

París, juny.

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

CAMISERIA FITO BARCELONA

Exit en la mida

Corbates inarrugables

Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

RADIO I DISCOS

Discos de juny

Les representacions de *Doña Francisquita* han estat el darrer homenatge a la memòria d'Amadeu Vives, i com que als discos ja fa temps existeixen edicions completes d'aquesta famosa obra, ha vingut a tenir actualitat la selecció que interpreta l'Orquestra Filharmònica de Barcelona, conjunt que ja hem sentit altres vegades format d'acord amb les necessitats de l'enregistrament i que ara ens dóna una versió bastant fidel dels principals motius musicals d'aquesta obra. Sempre amb aquestes ocasions s'acostuma a desempolsar obres que han estat oblidades per l'èxit d'altres, sense tenir, però, menys mèrits per a figurar al costat de les més populars. En aquest temps, però, tant els empresaris com els editors de discos han anat a l'èxit segur, oblidant darrera de *Bohemios* i *Doña Francisquita* altres obres com *La Villana* que constitueixen també veritables troballes del gènere líric.

D'aquesta invasió que en el camp de la música frívola han fet els ritmes criollos, n'ha vingut també una intromissió en el gènere teatral, i bona prova d'això és la *Rumba del café* de la sarsuela arrevistada *Jazz-Band* del mestre Penella, que canta el tenor còmic Antoni Palacios, volent parodiar el popular cant del venedor de manissos. Porta aquest disc al dors *El ratoncito Mickey*, que canta la *vedette* Emília Aliaga, ja dintre de l'ambient característic de jazz i que ens mostra la facilitat del mestre Penella per a adaptar-se a tots els gèneres. Hom voldria ací, però, una variació en la composició de l'orquestra, puix la normal dels teatres no és la més escaient per a la música de jazz.

De l'Orquestra Don Azpiazu, la que més ha propagat la música de l'illa de Cuba, hi ha dues rumbes, una *La mulata rumbera*, la millor sens dubte, puix *La Guajira* vol ésser molt descriptiva, però és poc apta com a música coreogràfica, darrer estímul que han de procurar realitzar aquestes orquestres.

Irusta, Fugazot i Demare amb la seva anomenada orquestra típica, interpreten dos tangos de Canaro dels que més èxit han assolit durant la darrera actuació d'aquests artistes a la nostra ciutat. Preferim de molt per l'acompanyament vocal, el piano de Demare a l'emfàtica orquestra formada solament a base de violí i bandoneon, instrument poc agradable i del qual aquestes orquestres, amb la dèria d'un exhibicionisme d'un gust dubtós, han fet un veritable abús. La lletra d'aquests tangos, tan poca-solta com sempre, no descriu però cap drama, i això ja és una sort. Vol tenir una punta d'ironia que a estones, principalment en el tango *Créase o no*, està ben subratllada per la música fortament rítmica i expressiva.

No té el Niño de Marchena la quantitat de veu de Vallejo i d'altres conreadors del flamenc, gènere que, dit sigui de passada, ha trobat en els discos una revifada, puix li ha donat una clientela que mai no hauria pogut sospitar. Li ha permès també sortir de les fronteres i preparar actuacions personals que han anat després propagant i donant a conèixer aquest castíssisme. Concretant-nos però al Niño, entusiasma fins els profans el domini absolut que té, de la mitja veu fins a les notes més elevades de l'escala, i fa filigranes arriscadíssimes sense la més lleu desafinació. Cal sentir-lo en aquests *Cantos de la Sierra de Vejer* i en els *Fandangos*, amb els quals omple un excellent disc.

J. G.

Doña Francisquita. — Vives. — Fantasia. — Orq. Filharmònica de Barcelona. — Cia. del Gramòfon, AF 497.

Jazz-Band. — Penella. — Rumba del café. — A. Palacios. — Cia. del Gramòfon, GY 26. — Id., id. — El ratoncito Mickey. — E. Aliaga.

Créase o no. — Tango. — Orq. Típica Argentina Irusta, Fugazot i Demare. — Cia. del Gramòfon, GY 29. — La muchacha del centro. — Id., id.

La Guajira. — Rumba. — Orq. Don Azpiazu. — Cia. del Gramòfon, AE 4241. — La mulata rumbera. — Id., id.

Cantos de la Sierra de Vejer. — Niño de Marchena. — Cia. del Gramòfon, AE 4246. — Fandangos. — Id., id.

La filla del milionari. — No t'ho prenguis així, papà. Ja agafaré un pseudònim per treballar al cine.
—Doncs us mataré tots dos!!

(*Der Wahre Jakob*, Berlín)

—No te'n dónes vergonya de ser l'últim de la classe?
—Un o altre s'ha de sacrificar.

(*Gringoire*, París)

—Quin animal de goma més estrany que portes.
—Però, si és el meu marit!

(*Der Goetz von Berlichingen*, Viena)

NOTES DE RADIO

La ràdio a Alemanya

Ja és sabut que un dels primers actes de Hitler tan bon punt pujà al poder, fou la renovació de l'alt personal de la radiodifusió. Un dels nazis més militants, el doctor Krukenberg, era nomenat comissari del Reich prop de la ràdio i director dels serveis radiofònics del ministeri de la Propaganda.

Fa pocs dies s'ha sabut que el doctor Krukenberg ja no fruïa del favor hitlerià. S'ha vist obligat a dimitir els seus càrrecs, i en el seu lloc ha estat nomenat Horst Dressler-Andresz.

A aquest pertocarà de convertir la ràdio alemanya en hitleriana cent per cent.

De moment, *Le Radio*, de Lausanna, diari ben informat de les coses d'Alemanya, anuncia que dos cops per dia l'estació d'ones curtes de Zessen farà emissions de propaganda hitleriana... en francès.

Això planteja, diuen els francesos, un problema de dret internacional. Fins a quin punt un govern pot empendre una propaganda política prop dels ciutadans d'un país vei?

La qüestió no és tan senzilla com sembla. França té dret a utilitzar l'alemany en la seva estació d'Estrasburg ja que part de la població és alemanya. Els belgues de llengua francesa escolten les estacions franceses, i els de llengua flamanda escolten les estacions holandeses. L'estació suïssa del Tessí, que radia en italià, és escoltada pels habitants del nord d'Itàlia...

Un nou embolic per a la Societat de les Nacions, a la qual s'ha parlat de sotmetre un estatut internacional de les emissions.

També dintre Alemanya mateix, des de fa uns quants mesos, la nova situació de la ràdio no va tan llisa com s'han cregut els dirigents del Tercer Reich. S'estima en més de cent mil el nombre de declaracions de baixa de radioients. Volent conèixer la causa d'aquestes desercions, la Reichsrundfunkgesellschaft ha fet un qüestionari i l'ha repartit profusament. Però, contra el que sol succeir a Alemanya amb aquestes coses, molts no han respost. D'entre els que ho han fet, s'ha establert una estadística, que dóna els següents resultats: 5 % de descontents dels programes; 3 % es planyen de mala recepció; 1 % es queixen dels paràsits; 40 % invoquen dificultats econòmiques i 50 % invoquen raons vagues.

Televisió i cinema

De pas per Europa, el famós Samuel Goldwyn, una de les potències del cinema, ha estat interviuat. Entre altres coses, li han preguntat què pensava de l'esdevenidor i les aplicacions pràctiques de la televisió. Samuel Goldwyn ha respost:

—Des de fa uns quants anys, segueixo atentament els pogressos de la televisió, però no fou fins el mes de maig d'enguany, a Nova York, que vaig poder fer-me perfectament càrrec dels darrers perfeccionaments realitzats. Vaig assistir a la presentació d'un film parlant sobre una pantalla d'un metre quadrat i que era transmès des d'una estació distant dos-cents quilòmetres. Cal reconèixer sense embuts que la representació de les imatges i de les paraules era semblant a la del cinema ordinari proveït dels aparells més perfeccionats. Fins potser el diàleg era més clar i amb menys deformacions. Estic personalment convençut que la televisió serà pràcticament aplicable dintre pocs anys; d'aquí tres o quatre, tothom en tindrà al pis. El problema ha estat examinat per diverses companyies i, per raó del cost encara elevat dels aparells, s'ha estudiat un sistema de lloguer a un preu molt mòdic. Cada dia seran emesos, per diferents estacions, cinc o sis films parlants. Bastarà tirar a l'aparell una fitxa equivalent a una tarifa determinada, perquè es pugui assistir, sense moure's de casa, a la projecció del film parlant que s'hagi triat.

El domador. — Senyores i senyors; la meva partenària té un terròs de sucre entre les dents. El lleó l'hi agafarà amb els seus ullals. Ofereixo mil lliures a qui gosi fer el mateix truc...
Una veu. — Jo! Feu sortir el lleó!!

(*The Humorist*, Londres)

—Si no té altres models millors per ensenyar-me, ajornarem el casament fins l'any que ve.

(*Life*, Nova York)

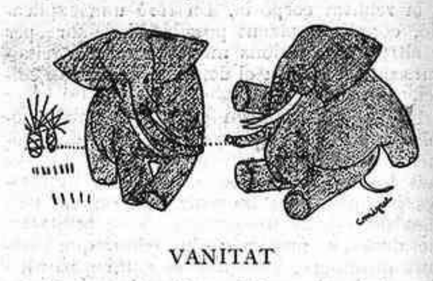

VANITAT

—Pots anar dient. L'esquelet del meu avi és al museu.

(*Le Rire*, París)

—Vigili aquest senyor. Sé del cert que és cleptòman.

(*Candide*, París)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....
que viu a .....
carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* MIRADOR
vel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*
..... *de* ..... *de 193*...
Signatura

L'eficàcia de la publicitat en el F. C. METROPOLITA de Barcelona, la demostra el fet que és el mitjà de propaganda utilitzat per les Cases més importants de tots els rams.

Concessionària exclusiva:

AGA

(Secció Metro Transversal i enllaç Ferrocarril del Nord)

Pelai, 62, 1.r, 2.a - Telèfon 15300
BARCELONA

Carrer de Tarragona, 7, 2.n
MADRID

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006